
Vergaderjaar 2021–2022

---

36 100 IIB

**Jaarverslag en Slotwet overige Hoge Colleges van Staat,
Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad 2021**

Nr. 1

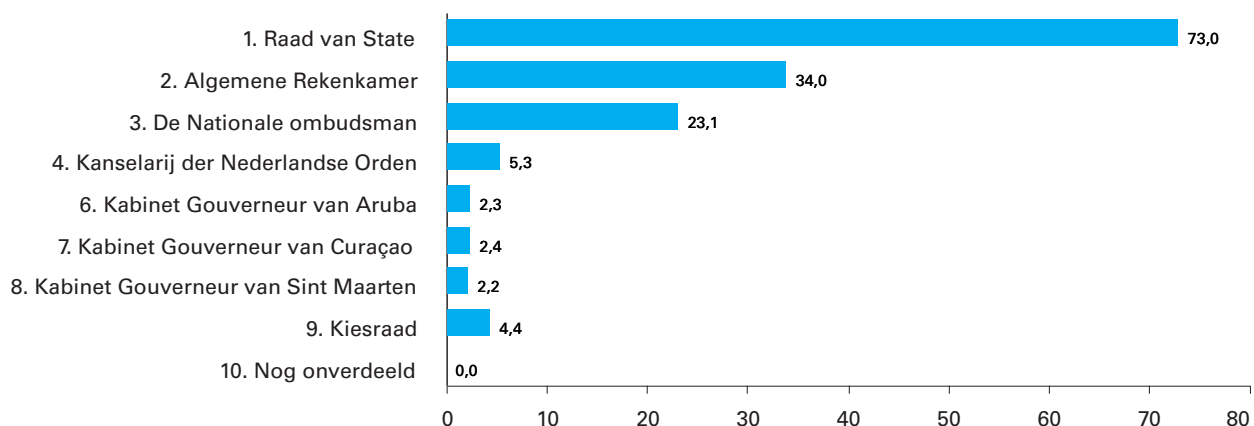
**JAARVERSLAG VAN DE OVERIGE HOGE COLLEGES VAN STAAT,
KABINETTEN VAN DE GOUVERNEURS EN DE KIESRAAD**
Ontvangen 18 mei 2022

INHOUDSOPGAVE

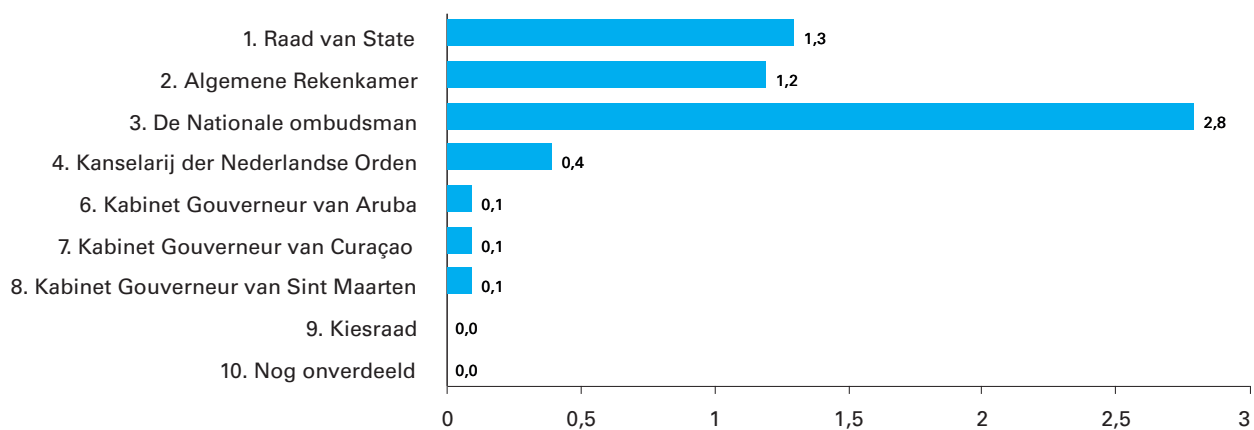
Gerealiseerde uitgaven en ontvangsten	3
A. Algemeen	4
1. Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening	4
Dechargeverlening door de Tweede Kamer	6
Dechargeverlening door de Eerste Kamer	6
2. Leeswijzer	7
B. Beleidsverslag	9
3. Beleidsartikelen	9
3.1 Artikel 1. Raad van State	9
3.2 Artikel 2. Algemene Rekenkamer	14
3.3 Artikel 3. De Nationale ombudsman	18
3.4 Artikel 4. Kanselarij der Nederlandse Orden	22
3.5 Artikel 6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba	25
3.6 Artikel 7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	27
3.7 Artikel 8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	29
3.8 Artikel 9. Kiesraad	32
4. Niet-beleidsartikelen	36
4.1 Artikel 10. Nog onverdeeld	36
5. Bedrijfsvoeringsparagraaf	37
5.1 Bedrijfsvoeringsparagraaf Raad van State	37
5.2 Bedrijfsvoeringsparagraaf Algemene Rekenkamer	39
5.3 Bedrijfsvoeringsparagraaf De Nationale ombudsman	43
5.4 Bedrijfsvoeringsparagraaf Kanselarij der Nederlandse Orden	44
5.5 Bedrijfsvoeringsparagraaf Kabinet van de Gouverneur van Aruba	45
5.6 Bedrijfsvoeringsparagraaf Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	47
5.7 Bedrijfsvoeringsparagraaf Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	48
5.8 Bedrijfsvoeringsparagraaf Kiesraad	49
C. Jaarrekening	50
6. Verantwoordingsstaat	50
7. Saldibalans	51
8. WNT-verantwoording 2021 overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad	56
D. Bijlagen	59
Bijlage 1: Toezichtrelaties ZBO's en RWT's	59

GEREALISEERDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

Figuur 1 Gerealiseerde uitgaven verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (x €1 mln.). Totaal € 146.868.000,-

Figuur 2 Gerealiseerde ontvangsten verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (x €1 mln.). Totaal € 6.060.000,-

A. ALGEMEEN

1. Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening

AAN de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik u het jaarverslag van het de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) over het jaar 2021 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 2.37 en 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties decharge te verlenen over het in het jaar 2021 gevoerde financiële beheer.

Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 7.14 van de Comptabiliteitswet 2016 een rapport op. Dit rapport wordt op grond van artikel 7.15 van de Comptabiliteitswet 2016 door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Algemene Rekenkamer over:

1. het gevoerde begrotingsbeheer, financieel beheer, materiële bedrijfsvoering en de daartoe bijgehouden administraties van het Rijk;
2. de centrale administratie van de schatkist van het Rijk van het Ministerie van Financiën;
3. de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
4. de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
5. de financiële verantwoordingsinformatie in het Financieel jaarverslag van het Rijk.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:

1. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2021;
2. het voorstel van de slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
3. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het onderzoek van de centrale administratie van de schatkist van het Rijk en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
4. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2021 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten over 2021, alsmede over de saldibalans over 2021 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 7.14, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

H.G.J. Bruins Slot

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar [artikel 2.40](#) van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van [artikel 2.40](#), derde lid, van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar [artikel 2.40](#) van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van [artikel 2.40](#) van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. Leeswijzer

Algemeen

Voor u ligt het jaarverslag 2021 van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad.

Het jaarverslag 2021 is als volgt opgebouwd:

- A. een algemeen deel met de dechargeverlening;
- B. het beleidsverslag met de artikelen en de bedrijfsvoeringsparagraaf;
- C. de jaarrekening met de verantwoordingsstaat, de saldibalans en de WNT-verantwoording 2021.

Specificatie apparaatsuitgaven

De begroting van de overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad heeft geen apart centraal apparaatsartikel. In de beleidsartikelen is bij de toelichting onder de tabel budgettaire gevolgen van beleid een uitsplitsing opgenomen van de apparaatsuitgaven.

Groeiparagraaf

Ten opzichte van het jaarverslag 2021 zijn in dit jaarverslag geen wijzigingen te melden.

Grondslagen voor de vastlegging en de waardering

De verslaggevingsregels en waarderingsgrondslagen die van toepassing zijn op de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten zijn ontleend aan de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2021. Voor de begrotingsadministratie wordt het verplichtingen-kasstelsel toegepast.

Focusonderwerpen

De Tweede Kamer heeft voor de verantwoording 2021 verzocht aandacht te besteden aan bekostigingssystemen van uitvoeringsorganisaties bij het Rijk, die problemen ervaren als gevolg van de coronacrisis. De begroting van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad bevat geen uitvoeringsorganisaties, die hiermee problemen ervaren (Kamerstukken II 2020/21, [31490 nr. 296](#)).

Beleidsverslag

Beleidsprioriteiten

Een College dient, conform de Comptabiliteitswet 2016, artikel 2.1 lid 7 betreffende een niet-departementale begroting, enkel haar taken en bedrijfsvoering weer te geven. Derhalve bevat de niet-departementale begroting – in vergelijking met departementale begrotingen waarbij wel een weergave van het beleid wordt opgenomen – geen beleidsprioriteiten. In aansluiting hierop worden geen beleidsprioriteiten opgenomen in het jaarverslag.

Beleidsartikelen

Een beleidsartikel is opgebouwd uit de volgende elementen:

- A. Algemene doelstelling;
- B. Rol en verantwoordelijkheid;
- C. Beleidsconclusies;
- D. Budgettaire gevolgen van beleid;
- E. Toelichting op de financiële instrumenten.

Het niet-beleidsartikel is opgebouwd uit de tabel budgettaire gevolgen en de toelichting op de tabel.

Toelichting op de financiële instrumenten

In de toelichting op de financiële instrumenten wordt een toelichting gegeven bij verschillen tussen de vastgestelde begroting 2021 en de realisatie 2021. Indien van toepassing wordt er verwezen naar de eerste en tweede suppletoire begroting 2021. Het uitgangspunt is om daar de beleidsmatige en technische mutaties toe te lichten die groter zijn dan of gelijk zijn aan de ondergrens zoals deze in de Rijksbegrotingsvoorschriften 2021 is opgenomen, de zogenaamde staffel, te weten:

Tabel 1 Ondergrens (staffel) op basis van de Rijksbegrotingsvoorschriften		
Omvang begrotingsartikel (stand ontwerp-begroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
1. Raad van State	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
2. Algemene Rekenkamer	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
3. De Nationale ombudsman	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
4. Kanselarij der Nederlandse Orden	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
6. Kabinet Gouverneur van Aruba	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
7. Kabinet Gouverneur van Curaçao	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
8. Kabinet Gouverneur van Sint Maarten	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
9. Kiesraad	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
10. Nog onverdeeld	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.

Bedrijfsvoeringsparagraaf

Voor de overige Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad is een afzonderlijke bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen.

Jaarrekening

Verantwoordingsstaat

In de jaarrekening treft u de verantwoordingsstaat voor de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad.

Saldibalans

In de jaarrekening wordt de saldibalans opgenomen met de bijbehorende toelichting.

WNT-verantwoording

Het jaarverslag wordt afgesloten met de verantwoording van de Wet normering topinkomens (WNT) van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad.

B. BELEIDSVERSLAG

3. Beleidsartikelen

3.1 Artikel 1. Raad van State

A. Algemene doelstelling

Als adviseur voor wetgever en bestuur en als hoogste algemene bestuursrechter bijdragen aan behoud en versterking van de democratische rechtsstaat en daarbinnen aan de eenheid, legitimiteit en kwaliteit van het openbaar bestuur in brede zin, alsmede aan de rechtsbescherming van de burger.

De [Grondwet](#) en de [Wet op de Raad van State](#) vormen het wettelijk kader, waarbinnen de Raad van State zijn taken verricht. Het [Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden](#) vormt de grondslag voor zijn werkzaamheden als Raad van State van het Koninkrijk.

De Afdeling Advisering van de Raad van State is belast met het onafhankelijk toezicht op de naleving van de (Europese) begrotingsregels, als bedoeld in het [Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur](#) (VSCB) en artikel 5 van [Verordening \(EU\) 473/2013](#).

De Afdeling advisering heeft sinds 2019 een nieuwe adviserende taak, die voortkomt uit de Klimaatwet. Zij brengt advies uit over de jaarlijkse Klimaatnota en het vijfjaarlijks Klimaatplan.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidsconclusies

De Afdeling advisering

Taak van de Afdeling advisering is het op de meest doelmatige en kwalitatief goede wijze afdoen van binnengekomen adviesaanvragen. Tijdigheid, kenbaarheid en voorspelbaarheid zijn daarbij belangrijke kernbegrippen.

In de onderstaande tabel zijn de realisaties voor de jaren 2018 – 2021 weergegeven. Voor het jaar 2021 is een vergelijking gemaakt tussen ontwerpbegroting en de realisatie (afgedane adviesaanvragen).

Tabel 2 Instroom en afhandeling van adviesaanvragen

	Realisatie				Vastgestelde begroting
	2018	2019	2020	2021	2021
Ingekomen	410	427	508	389	400
Afgedaan	392	420	485	431	400

Mede in verband met de verkiezingen voor de Tweede Kamer en de daarop volgende kabinetsformatie is het aantal ingekomen adviesaanvragen iets lager dan de prognose. Dat is een vaste trend voor een verkiezingsjaar. Ten opzichte van het jaar 2020 is er in 2021 sprake van een lagere instroom. Dat heeft onder meer te maken met het grote aantal corona-gerelateerde zaken dat in 2020 voor advies aan de Afdeling advisering is voorgelegd.

Tegelijkertijd kon de als gevolg van de hoge instroom van zaken de in 2020 ontstane voorraad rond de jaarwisseling 2020/2021 worden afgewikkeld. Dat leidde tot een hoger aantal afgedane zaken in de begroting van 2021 was opgenomen.

De in de ontwerpbegroting opgenomen aantallen voor instroom en afhandeling zijn, mede door de afhankelijkheid van externe factoren, indicatief.

De Afdeling bestuursrechtspraak

Taak van de Afdeling bestuursrechtspraak is het op de meest doelmatige en kwalitatief goede wijze afdoen van binnengekomen zaken. Tijdigheid, kenbaarheid en voorspelbaarheid, bruikbare rechtsvorming en individuele rechtsbescherming zijn daarbij belangrijke aspecten.

De Afdeling bestuursrechtspraak bestaat uit drie kamers: de Omgevingskamer, de Algemene kamer en de Vreemdelingenkamer.

In de onderstaande tabel is de realisatie van de afhandeling van zaken door de Afdeling bestuursrechtspraak weergegeven. De gemiddelde doorlooptijden van alle afdoeningen (hoofdzaken en Voorlopige Voorzieningen) zijn weergegeven.

Tabel 3 Doorlooptijden in weken

	Norm doorlooptijd	Realisatie 2021 gemiddelde doorlooptijd	Realisatie 2020 gemiddelde doorlooptijd
Omgevingskamer	52	37	33
Algemene kamer	40	41	40
Vreemdelingenkamer	23	9	12
Totaal bestuursrechtspraak	115	87	85

Tabel 4 Instroom en afhandeling van zaken van de Afdeling bestuursrechtspraak (hoofdzaken en voorlopige voorzieningen)

	Afgedaan				Ingekomen	Vastgestelde begroting
	2018	2019	2020	2021	2021	2021
Omgevingskamer	1.107	1.328	1.891	2.286	2.744	2.500
Algemene kamer	3.816	3.409	1.499	1.306	1.543	1.850
Vreemdelingenkamer	8.558	8.788	6.003	5.562	6.410	12.210
Totaal bestuursrechtspraak	13.481	13.525	9.393	9.154	10.697	16.560

De in de begroting opgenomen instroomverwachtingen van de Omgevingskamer en de Algemene kamer zijn gebaseerd op ervaringsgegevens en een verondersteld ongewijzigd beleid bij de wetgever en de bestuursorganen. De veronderstellingen van de instroom en de uitstroom van hoger beroepen van vreemdelingen wordt doorgaans in de maand november voorafgaand aan het uitvoeringsjaar in het overleg van de partners in de vreemdelingenketen vastgesteld. De verwerking van de budgettaire gevolgen van deze actualisatie vindt plaats bij gelegenheid van de supplettoire begrotingen.

Zoals dat in 2020 reeds het geval was, was ook 2021 vanwege de corona pandemie een uitzonderlijk jaar. De instroom van zaken van de Omgevingskamer lag hoger dan de prognose. Binnen de Algemene kamer en de Vreemdelingenkamer was het aantal ingekomen zaken lager dan de prognose. Het aantal zaken dat in 2021 is afgedaan is lager dan het aantal zaken dat is ingekomen. De Afdeling bestuursrechtspraak ondersteunt sinds eind 2019 het College van Beroep voor het bedrijfsleven bij het afdoen van beroepszaken over besluiten met daarin heffingen gebaseerd op de Regeling fosfaatreductieplan 2017. De fosfaatzaken waaraan door de Algemene kamer van de Afdeling bestuursrechtspraak in 2021 een relevante bijdrage heeft geleverd zijn niet meegerekend in bovenstaande tabel. Voorts zag de directie Bestuursrechtspraak zich geconfronteerd met vacatures voor juristen die vanwege de krapte op de arbeidsmarkt niet volledig en tijdig konden worden vervuld.

De Afdeling bestuursrechtspraak is na de Immigratie- en Naturalisatiedienst en de rechtbanken de laatste schakel in de vreemdelingenketen. De instroom van zaken binnen de Vreemdelingenkamer is grotendeels de uitkomst van de instroom, doorstroom en uitstroom bij de genoemde ketenpartners. In 2021 was mede als gevolg van lagere instroom vanuit respectievelijk de IND en de rechtbanken de instroom van zaken lager dan het in de begroting vermelde aantal.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 1. Raad van State (bedragen x € 1.000)							
	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
Verplichtingen	54.691	63.633	67.900	78.389	74.126	65.597	8.529
Uitgaven	56.173	60.428	65.394	72.711	73.037	65.597	7.440
Institutionele inrichting							
Advisering	7.519	5.193	6.084	6.960	7.204	6.499	705
Bestuursrechtspraak	24.832	28.598	31.475	32.422	31.500	35.388	- 3.888
Raad van State gemeenschappelijke diensten	23.822	26.637	27.835	33.329	34.333	23.710	10.623
Ontvangsten	1.899	1.704	1.557	1.280	1.286	1.950	- 664

E. Toelichting op de instrumenten

Tabel 6 Specificatie apparaatsuitgaven (bedragen x € 1.000)	
	2021
Totaal apparaat	73.037
waarvan personeel	61.818

	2021
<i>Eigen personeel</i>	52.999
<i>Externe inhuur</i>	6.557
<i>Overig personeel</i>	2.262
waarvan materieel	11.219

Verplichtingen

Gedurende de begrotingsuitvoering 2021 is de verplichtingenraming enkele malen aangepast. De mutaties zijn hieronder in de toelichting bij de uitgaven vermeld.

Het bedrag van de aangegane verplichtingen is circa € 0,9 mln. hoger dan bij tweede suppletoire begroting werd geraamd. Dit is veroorzaakt door enkele meerjarige verplichtingen, waarvan het meerjarig karakter bij gelegenheid van tweede suppletoire begroting nog niet bekend was. Het betreft facilitaire en ICT verplichtingen.

Uitgaven

Institutionele inrichting

Advisering

Bij gelegenheid van de eerste suppletoire begroting is de begroting van het artikelonderdeel Advisering verhoogd. Deze verhoging betrof de toevoeging van meerjarige begrotingsgelden bestemd voor de uitvoering van uit hoofde van de Klimaatwet. Ook zijn ten behoeve van de professionalisering van de adviseringstaak generale middelen toegevoegd aan de begroting.

De gerealiseerde uitgaven zijn als gevolg van enkele vacatures die in 2021 niet zijn vervuld of later ingevuld zijn dan verwacht, circa € 0,5 mln. lager dan begroot.

Bestuursrechtspraak

Bij gelegenheid van de eerste suppletoire begroting is de begroting van de uitgaven van het artikelonderdeel Bestuursrechtspraak verhoogd. Deze verhoging was het gevolg van een opwaartse bijstelling van de instroom- en productieraming in het Hoger Beroep Vreemdelingen. Bij gelegenheid van de tweede suppletoire begroting is het bedrag van de loon- en prijscompensatie aan de begroting toegevoegd en is de begroting van de uitgaven op basis van de inmiddels verlaagde prognose van de instroom en uitstroom van vreemdelingenzaken verlaagd.

De ambtelijke capaciteit die beschikbaar is voor de bestuursrechtspraak is, in vergelijking met het jaar 2020, licht gedaald. De aan bestuursrechtspraak toe te rekenen personele uitgaven zijn navenant gedaald.

Gemeenschappelijke diensten

Bij gelegenheid van de eerste suppletoire begroting zijn middelen aan de begroting van de Raad van State toegevoegd voor de implementatie en uitvoering van de Wet Open Overheid, het inrichten van thuiswerken en de IV-kalender.

De in 2021 gerealiseerde uitgaven zijn als gevolg van een aantal projecten op het vlak van de bedrijfsvoering en als gevolg van gestegen inhuur van externe capaciteit en aanschaffingen op het vlak van IT ontwikkeling en beheer hoger dan de realisatie 2020. Tot de aanschaffingen behoren de incidentele uitgaven die gemaakt zijn ten behoeve van de verbetering en beveiliging van het thuiswerken.

Ontvangsten

De ontvangsten uit hoofde van de griffierechten vallen als gevolg van bovengenoemde ontwikkelingen tegen met circa € 0,7 mln.

3.2 Artikel 2. Algemene Rekenkamer

A. Algemene doelstelling

De Algemene Rekenkamer is belast met het onderzoek van de ontvangsten en uitgaven van het Rijk. Zij heeft als doel het rechtmatig, doelmatig, doeltreffend en integer functioneren van het Rijk en de daarmee verbonden organen te toetsen en te helpen verbeteren. Daarbij toetst zij ook de nakoming van verplichtingen die Nederland in internationaal verband is aangegaan.

De wettelijke taak van de Algemene Rekenkamer als Hoog College van Staat is vastgelegd in [artikel 76 en artikel 105.3 van de Grondwet](#) en in de [Comptabiliteitswet 2016](#).

Hierin ligt enerzijds de basis van de klassieke wettelijke opdracht om jaarlijks de rechtmatigheid te onderzoeken van het financieel beheer van het Rijk en een goedkeurende verklaring te geven bij de Rijksrekening. Het wettelijk kader bevat naast controle op rechtmatigheid anderzijds ook de opdracht om de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het gevoerde beleid te onderzoeken. De taken van de Algemene Rekenkamer vereisen een grondwettelijk geborgde, onafhankelijke positie ten opzichte van de regering en het parlement. Het vereist niet alleen een degelijke wettelijke basis, maar ook een bestendige financiële basis, die de ruimte om in onafhankelijkheid keuzes te kunnen maken ondersteunt.

De Algemene Rekenkamer dient geen ander belang dan het goed en integer functioneren en presteren van het openbaar bestuur. De Algemene Rekenkamer laat op onpartijdige wijze zien hoe de rijksoverheid, inclusief de daaraan verbonden organen, in de praktijk functioneert en presteert en welke verbeteringen mogelijk zijn, ongeacht de samenstelling van het parlement en het kabinet. Daarmee wil zij ook een bijdrage leveren aan het vertrouwen van burgers dat de overheid zorgvuldig, zuinig en zinnig omgaat met publiek geld.

De Algemene Rekenkamer voorziet de regering, de Staten-Generaal en degenen die verantwoordelijk zijn voor de aan het Rijk verbonden organen van bruikbare en relevante informatie, aan de hand waarvan zij kunnen bepalen of het beleid van een minister rechtmatig, doelmatig en doeltreffend is uitgevoerd. Deze informatie bestaat uit onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen over organisatie, beheer en beleid en is in beginsel voor het publiek toegankelijk. De Algemene Rekenkamer bepaalt zelf welke onderzoeken zij openbaar maakt. Twee keer per jaar actualiseert en publiceert de Algemene Rekenkamer haar lopende onderzoeksagenda.

Daarnaast rekent zij het tot haar verantwoordelijkheden om een bijdrage te leveren aan goed openbaar bestuur door kennisuitwisseling en samenwerking in binnen- en buitenland. [Hoofdstuk 7 van de Comptabiliteitswet 2016](#) verschaft een wettelijke basis voor het uitvoeren van internationale werkzaamheden die aansluiten bij de wettelijke taken van de Algemene Rekenkamer.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De Colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de Colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidsconclusies

Strategie

Voor de Algemene Rekenkamer was 2021 het eerste jaar van de nieuwe strategische periode 2021-2025 'Vertrouwen in Verantwoording'. De Algemene Rekenkamer kiest er net als voorheen voor om publiek geld scherp te volgen. In 2021 hebben de directies een start gemaakt met de tactisch-operationele vertaling van de nieuwe strategie voor de onderzoeks-programmering. Verder is gewerkt aan verdere doorontwikkeling van het verantwoordingsonderzoek en versterking van het doelmatigheids-onderzoek. Hierbij wordt steeds meer gebruik gemaakt van nieuwe methoden en technieken van onderzoek.

Onderzoeksprogramma's

De afgelopen jaren heeft de Algemene Rekenkamer een aantal terreinen en thema's aangewezen die centraal staan in ons onderzoek. Deze onderwerpen komen onder andere tot uitdrukking in programma's. Het programma Premiesectoren Zorg en Sociale Zekerheid (ZSZ) loopt in 2021 af, het programma Ontvangsten in 2022.

Resultaten

De coronacrisis heeft ook in 2021 grote impact gehad. Medewerkers werkten hoofdzakelijk vanuit huis, de samenwerking moest meer digitaal en anders plaatsvinden. Desondanks heeft de Algemene Rekenkamer vooruitgang gemaakt met de voor 2021 gestelde doelen.

Zo heeft de Algemene Rekenkamer in 2021 in totaal 68 publicaties opgeleverd:

- 37 rapporten waarvan 22 in het Verantwoordingsonderzoek;
- 12 updates van een webdossier;
- 19 brieven aan de Tweede Kamer, waarvan 13 begrotingsbrieven.

Op www.rekenkamer.nl heeft de Algemene Rekenkamer de onderzoeksrapporten, de brieven aan de Tweede Kamer en de jaarlijkse Verslagen gepubliceerd. Daar zijn ook de webdossiers te vinden. De Algemene Rekenkamer maakt de uitgaven (het grootboek) openbaar in de vorm van open data.

Verder is de toetsing van de kwaliteit van het onderzoek geïntensiveerd. Zo is in 2020 een peer review door buitenlandse rekenkamers afgerond. De aanbevelingen zijn in 2021 voortvarend opgepakt (o.a. werken met risico- en omgevingsanalyses). Verder beveelt de peer review aan om de onafhankelijkheid van de Algemene Rekenkamer in de 'financial audit' te versterken. We hebben een brief hierover gestuurd naar de Eerste en Tweede Kamer en

een toelichting gegeven. We zijn nog in afwachting van een reactie. Tenslotte is het organisatieontwikkelingstraject, gericht op het verbeteren van de interne beheersing en externe oriëntatie, voortgezet.

Samenvattend waren het op dit artikel uitgevoerde beleid en de bijbehorende beleidsresultaten het afgelopen jaar conform de verwachtingen. Tijdens de coronacrisis heeft wel een herprioritering van onderzoeken plaats gevonden. Er zijn evenwel geen grote afwijkingen of een noodzaak tot bijstelling aan het licht gekomen. Eerder ingezette doelen worden voortgezet.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 2. Algemene Rekenkamer (bedragen x € 1.000)							
	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
Verplichtingen	28.555	31.088	33.307	32.879	34.640	33.544	1.096
Uitgaven	28.576	30.574	32.214	33.276	34.035	33.544	491
Institutionele inrichting							
Recht- en doelmatigheidsbevordering	28.576	30.574	32.214	33.276	34.035	33.544	491
Ontvangsten	1.153	1.592	1.584	1.136	1.240	1.017	223

E. Toelichting op de instrumenten

Tabel 8 Specificatie apparaatsuitgaven (bedragen x € 1.000)	
	2021
Totaal apparaat	34.035
waarvan personeel	29.091
<i>Eigen personeel</i>	26.375
<i>Externe inhuur</i>	2.716
<i>Overig personeel</i>	0
waarvan materieel	4.944
<i>ICT</i>	2.291
<i>Bijdrage aan SSO's</i>	886
<i>Overig materieel</i>	1.767

Uitgaven

Institutionele inrichting

Recht- en doelmatigheidsbevordering

De oorspronkelijke uitgavenbegroting 2021 bedroeg € 33,5 mln. Bij de eerste en tweede suppletoire begroting 2021 is extra budget toegevoegd in verband met onder andere de loon- en prijsontwikkeling. De stand na de tweede suppletoire begroting 2021 bedroeg € 34,8 mln. Het restant bedraagt € 0,7 mln. De lagere uitputting is incidenteel en grotendeels te wijten aan de maatregelen ter bestrijding van het coronavirus, waardoor verschillende uitgaven niet hebben kunnen plaatsvinden. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om woon- en werkverkeer, internationale dienstreizen en catering. Verder was

er sprake van vertraagde werving van personeel en is een deel van de bij eerste suppletoire begroting 2021 toegekende budgetten voor het actieplan 'Open op Orde' niet tot besteding gekomen.

Ontvangsten

De ontvangstenbegroting voor 2021 bedroeg € 1 mln. De gerealiseerde ontvangsten waren afgerond € 1,2 mln.

3.3 Artikel 3. De Nationale ombudsman

A. Algemene doelstelling

De Nationale ombudsman komt in beeld als burgers er niet in slagen om er uit te komen met de overheid. Als het misgaat tussen de burger en de overheid, kan de ombudsman tussenbeide komen, bemiddelen of een onderzoek instellen. Ook kan de ombudsman op eigen initiatief structurele problemen aandacht geven.

In het werk van de Nationale ombudsman staat de vraag centraal of burgers behoorlijk behandeld worden door de overheid. Handelt de overheid eerlijk, communiceert zij begripvol met burgers en is er voldoende oog voor de menselijke maat?

Enerzijds helpt de Nationale ombudsman burgers als het misgaat tussen hen en de overheid:

- door burgers de weg te wijzen naar het juiste loket;
- door ze te ondersteunen met adviezen en tools;
- door op een effectieve manier onderzoek te doen.

Anderzijds wil de Nationale ombudsman overheden uitdagen anders te kijken naar diensten, processen en innovaties. Daarom kijken we naar wat de overheid doet. Denken we na over manieren waarop het anders en beter kan. Om overheden hier vervolgens op aan te spreken en ze te vragen om zaken te verbeteren en zich meer te verplaatsen in de burger.

De Kinderombudsman en de Veteranenombudsman hebben tot doel te bevorderen dat de rechten van respectievelijk jeugdigen en veteranen worden geëerbiedigd door bestuursorganen en door privaatrechtelijke organisaties. De Kinderombudsman en de Veteranenombudsman zijn onderdeel van de Nationale ombudsman.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De Colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de Colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidsconclusies

Versterken klachtbehandeling en dienstverlening door de overheid

De Nationale ombudsman wil de dienstverlening voor burgers ook in de toekomst waarborgen. De rode draad voor 2021 is de werkwijze van de Nationale ombudsman toekomstbestendig maken, zodanig dat deze past bij de relatie tussen burger en overheid in de toekomst en zodanig dat iedereen die vastloopt terecht kan bij een ombudsfunctie. Dat heeft de Nationale ombudsman in 2021 gedaan door een nog betere ombudsfunctie te realiseren, zodat iedereen die vastloopt terecht kan bij een ombudsfunctie, met focus op de één-loket-gedachte. Het doel is te komen tot een door de meerderheid van de ombudsmannen binnen de overheid gedragen visie op

de invulling van de functie van «tweedelijns klachtbehandelaar» voor de overheid. Daarvoor is medio 2021 de eerste kennisbijeenkomst belegd met de ombudsmannen binnen de overheid over de betekenis van de Venice Principles en een mogelijke heroriëntering op 'behoorlijkheid'. Verdieping en versterking van onze samenwerking met stakeholders, zodat de Nationale ombudsman en professionals en hulpverleners die burgers bijstaan elkaar beter kunnen vinden. Om zo ook anderen, die zich richten op de relatie burger en overheid, op weg te helpen en met hen samen te werken; Hiervoor is in 2021 het online platform voor intermediairs verder uitgebouwd. Hier kunnen professionals kennis met elkaar en met de Nationale ombudsman delen. Aan de website is informatie specifiek gericht op intermediairs toegevoegd. Het relatiebeheer met intermediairs is verder geprofessionaliseerd.

Bedrijfsvoering

De focus van de bedrijfsvoering ligt op toekomstbestendig en veilig werken. In 2021 is gestart met het vernieuwen van de belangrijkste applicaties voor het ombudswerk. Het voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is daarbij voor de Nationale ombudsman een belangrijk uitgangspunt.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 9 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 3. De Nationale ombudsman (bedragen x € 1.000)							
	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
Verplichtingen	16.131	17.949	19.172	21.932	23.666	20.812	2.854
Uitgaven	16.266	18.339	19.672	20.814	23.099	20.812	2.287
Institutionele inrichting							
Taakuitoefening Nationale ombudsman	14.112	16.089	17.006	18.049	20.009	18.289	1.720
Materiële uitgaven							
Taakuitoefening medeoverheden	2.154	2.250	2.666	2.765	3.090	2.523	567
Ontvangsten	2.580	2.357	2.360	2.817	2.791	2.539	252

E. Toelichting op de instrumenten

Tabel 10 Specificatie apparaatsuitgaven (bedragen x € 1.000)	
	2021
Totaal apparaat	23.099
waarvan personeel	18.772
<i>Eigen personeel</i>	16.620
<i>Externe inhuur</i>	1.121
<i>Overig personeel</i>	1.031
waarvan materieel	4.327

Uitgaven

Institutionele inrichting

Taakuitoefening Nationale ombudsman

Dit betreft de uitgaven voor klachtbehandeling door de Nationale ombudsman waaronder ook het onderzoek op eigen initiatief. Daarnaast betreft dit ook uitgaven voor de uitvoering van taken van de Kinderombudsman en de Veteranenombudsman.

Het budget op dit instrument was bij de begroting circa € 18,3 mln. Gedurende het jaar is in totaal circa € 1,1 mln. aan de begroting toegevoegd. Dit is inclusief € 0,8 mln. naar aanleiding van de Kabinetsreactie op de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK). Van dit budget is € 20 mln. tot besteding gekomen.

Kinderombudsman

Naar aanleiding van de Evaluatie Wet Kinderombudsman (Kamerstukken II 2016/17, [34758](#), nr. 1) is het budget voor de Kinderombudsman structureel opgehoogd met € 0,5 mln. (Kamerstukken II 2018/19, [34758](#), nr. 2). De Kinderombudsman kan hierdoor onder andere kinderen en jongeren meer bij haar werk betrekken, door naar hun mening te vragen en op deze wijze aandachtsgebieden en prioriteiten aan te brengen in haar werk.

Deze middelen zijn name besteed om:

- meer thematische onderwerpen op te pakken waarbij de mening en visie van kinderen en jongeren centraal staan;
- meer (structurele) informatie-uitwisseling met (groepen) kinderen en jongeren tot stand te brengen, zowel digitaal als in persoon (participatie);
- individuele verzoeken en klachten sneller af te handelen;
- meer invulling te geven aan de taken van de Kinderombudsman op Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES-eilanden);
- de website van de Kinderombudsman te geschikt maken voor kinderen en jongeren en hun rechten waardoor de informatievoorziening verbetert.

Tabel 11 Aantal klachten rijksoverheid

Klachten	Realisatie				
	2017	2018	2019	2020	2021
Nationale ombudsman	23.240	23.230	28.390	25.640	29.920
Kinderombudsman	2.450	2.000	2.100	1.990	2.170
Veteranenombudsman	150	200	280	280	290
Totaal	25.840	25.430	30.770	27.910	32.380

In 2021 is het aantal door de Nationale ombudsman ontvangen klachten met 29.920 hoger dan in 2020. De Kinderombudsman heeft 2.170 verzoeken ontvangen. Dit is een toename van 180 verzoeken ten opzichte van het jaar daarvoor. De Veteranenombudsman heeft 290 klachten ontvangen. Dat is een toename van 10 klachten ten opzichte van het jaar daarvoor. Het totaal aantal klachten is in 2021 toegenomen.

Materiële uitgaven

Taakuitoefening medeoverheden

Op dit artikelonderdeel worden alle uitgaven van de klachtbehandeling voor de mede overheden zichtbaar.

Het budget op dit instrument was bij de begroting circa € 2,5 mln. Gedurende het jaar is circa € 0,25 mln. aan de begroting toegevoegd. Van dit budget is € 3 mln. tot besteding gekomen.

Tabel 12 Aantal aangesloten gemeenten

Aangesloten gemeenten	Realisatie				
	2017	2018	2019	2020	2021
in percentage	71	73	73	75	75

20% van alle klachten die de Nationale ombudsman heeft ontvangen, hebben betrekking op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, provincies en waterschappen. Het aantal geregistreerde klachten bedroeg in 2021 5.935.

In het jaarverslag van de Nationale ombudsman over 2021 wordt ingegaan op alle activiteiten van zowel de Nationale ombudsman, de Kinderombudsman als de Veteranenombudsman.

Ontvangsten

De ontvangsten hebben voornamelijk betrekking op de klachtbehandeling voor de medeoverheden.

Een aantal facturen voor de mede overheden zijn in 2021 later verstuurd dan gebruikelijk. Hierdoor is de betaaltermijn voor deze facturen nog niet verstreken. Deze ontvangst wordt in 2022 verwacht.

3.4 Artikel 4. Kanselarij der Nederlandse Orden

A. Algemene doelstelling

De Kanselarij der Nederlandse Orden (KNO) is bij Koninklijk Besluit (KB) van 3 juni 1844 ingesteld. De Kanselarij der Nederlandse Orden is de organisatie die:

- het Kapittel der Militaire Willems-Orde en het Kapittel voor de Civiele Orden huisvest en ambtelijk ondersteunt in hun advisering over de voorstellen tot decoratieverlening;
- zorg draagt voor het beheer van de versierselen van de onderscheidingen en voor de correcte verzending ervan aan de betrokken ministeries;
- zorgt dat registers worden aangehouden van in het Koninkrijk der Nederlanden onderscheiden personen.

Kapittel der Militaire Willems-Orde

De taken van het Kapittel der Militaire Willems-Orde behelzen:

- het adviseren van het hoofd van het betrokken departement van algemeen bestuur over de voordrachten voor benoeming of bevordering in en ontslag uit de Orde dan wel over aanvragen om in de Orde te worden opgenomen of bevorderd;
- het verstrekken van inlichtingen aan het hoofd van het betrokken departement van algemeen bestuur alsmede het geven van inzage in alle zakelijke gegevens en bescheiden aan deze departementen;
- het aanhouden van registers voor elk der vier klassen van ridders;
- het houden van aantekening van verlening van het ordeteken aan onderdelen van de krijgsmacht.

Kapittel voor de Civiele Orden

Het Kapittel voor de Civiele Orden heeft als adviescollege op landelijk niveau tot taak Onze Minister wie het aangaat te adviseren over het verlenen van onderscheidingen in één van de Civiele Orden.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De Colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de Colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidsconclusies

Ondanks de bijzondere situatie van afgelopen jaar door de coronamaatregelen zijn opnieuw alle aanvragen voor koninklijke onderscheidingen afgehandeld en voorzien van een advies. Ook zijn alle onderscheidingen op gepaste wijze uitgereikt met inachtneming van de voorgeschreven coronamaatregelen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 13 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 4. Kanselarij der Nederlandse Orden (bedragen x € 1.000)

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
Verplichtingen	3.315	5.291	6.740	6.715	5.571	4.595	976
Uitgaven	4.807	5.392	5.739	6.801	5.337	4.595	742
Institutionele inrichting							
Apparaat	3.326	4.364	4.539	5.080	3.668	2.868	800
Materiële uitgaven							
Decoraties	1.480	1.027	1.199	1.720	1.669	1.722	- 53
Riddertoelagen	1	1	1	1	0	5	- 5
Ontvangsten	308	335	343	439	390	199	191

E. Toelichting op de instrumenten

Tabel 14 Specificatie apparaatsuitgaven (bedragen x € 1.000)

	2021
Totaal apparaat	3.668
waarvan personeel	2.210
<i>Eigen personeel</i>	1.766
<i>Externe inhuur</i>	444
<i>Overig personeel</i>	0
waarvan materieel	1.458
<i>ICT</i>	537
<i>Bijdrage aan SSO's</i>	229
<i>Overig</i>	692

Uitgaven

Institutionele inrichting

Apparaat

De apparaatskosten zijn hoger dan de vastgestelde begroting. Deze hogere uitgaven hebben betrekking op de doorontwikkeling van het decoratiesysteem Lint en het project informatiehuishouding / Open op Orde waarvoor onder andere externe expertise ingehuurd is. Hiervoor is bij eerste en tweede suppletoire begroting extra budget toegekend.

Materiële uitgaven

Decoraties

De gerealiseerde uitgaven voor decoraties hebben betrekking op ingekochte versierselen en toebehoren (zoals verpakkingen en oorkondes).

Riddertoelagen

Aan de in leven zijnde Ridders Militaire Willems-Orde, de weduwen/weduwnaars van Ridders Militaire Willems-Orde of de minderjarige kinderen van Ridders Militaire Willems-Orde wordt van rechtswege een

jaarlijkse riddertoelage uitgekeerd. Door overlijdens in 2021 van weduwen van Ridders Militaire Willems-Orde, zijn er minder toelagen uitbetaald dan begroot was.

Ontvangsten

Er zijn in 2021 meer borgsommen ontvangen dan was begroot voor het voor onbepaalde tijd in bruikleen houden van Koninklijke onderscheidingen door gedecoreerden of erven van gedecoreerden.

3.5 Artikel 6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba

A. Algemene doelstelling

Het Kabinet van de Gouverneur van Aruba heeft tot taak het ondersteunen van de Gouverneur van Aruba in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de Koning als hoofd van de regering van Aruba en in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de regering van het Koninkrijk. Gezien deze ondersteunende rol zijn de taken van het Kabinet een afgeleide van de taken en bevoegdheden van de Gouverneur, die voornamelijk zijn geregeld in het Statuut voor het [Koninkrijk der Nederlanden](#), de [Staatsregeling van Aruba](#) en het [Reglement voor de Gouverneur van Aruba](#). Het kabinet heeft ook tot taak het behandelen van consulaire aangelegenheden aangezien de gouverneur tevens bevoegdheden heeft in het kader van de verkrijging van het Nederlanderschap en de verstrekking van paspoorten en visa aan personen die woonachtig zijn in Aruba.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

Voor het handelen van de gouverneur als landsorgaan leggen de ministers van Aruba verantwoording af aan de Staten van Aruba. De gouverneur is als Koninkrijksorgaan verantwoordelijk aan de regering van het Koninkrijk.

De gouverneur onderhoudt contacten met de minister-president en overige Ministers van Aruba, de Staten, maatschappelijke organisaties en met ministers en andere bestuurders van de andere landen van het Koninkrijk. De gouverneur onderhoudt ook contacten met ambassadeurs van het Koninkrijk en van andere staten in de regio. De relaties met de Gouverneurs van Sint Maarten en Curaçao zijn geïnstitutionaliseerd en worden onderhouden.

Het kabinet onderhoudt contacten met andere organen van de overheid, zowel binnen als buiten het Koninkrijk. Bij de uitvoering van rijksregelgeving werkt het kabinet samen met verschillende ministeries, agentschappen en diensten van Nederland.

C. Beleidsconclusies

Er zijn in 2021 geen beleidswijzigingen geweest.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 15 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba (bedragen x € 1.000)

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
Verplichtingen	2.006	1.876	2.399	2.096	2.338	1.958	380
Uitgaven	2.006	1.876	2.399	2.096	2.338	1.958	380
Institutionele inrichting							
Kabinet Gouverneur Aruba	2.006	1.876	2.399	2.096	2.338	1.958	380
Ontvangsten	100	89	108	53	96	60	36

E. Toelichting op de instrumenten

Tabel 16 Specificatie apparaatsuitgaven (bedragen x € 1.000)

	2021
Totaal apparaat	2.338
waarvan personeel	1.662
<i>Eigen personeel</i>	1.656
<i>Externe inhuur</i>	6
<i>Overig personeel</i>	0
waarvan materieel	676

Uitgaven

Institutionele inrichting

Kabinet Gouverneur van Aruba

In 2019 is Het Kabinet van de Gouverneur van Aruba aangevangen met een inhaalslag van de nodige vervangingsinvesteringen en met het onderhoud van gebouwen en installaties. Deze inhaalslag is, anders dan begroot, niet volledig gerealiseerd in 2021. Dit is met name veroorzaakt door de effecten van de coronapandemie, grotendeels door de vertraging in het productieproces en problemen met betrekking tot het transport van goederen/materialen.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn in vergelijking met het jaar 2020 gestegen en kennen ondanks de effecten van COVID-19 in 2021 weer eenzelfde verloop als de jaren voor de uitbraak van COVID-19.

3.6 Artikel 7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao

A. Algemene doelstelling

De missie van het Kabinet van de Gouverneur van Curaçao is het optimaal ondersteunen van de gouverneur in de uitoefening van zijn taken in zijn beide hoedanigheden: als het hoofd van de regering van het land Curaçao en als orgaan van het Koninkrijk. De taken van het kabinet zijn afgeleid van de wettelijke taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Gouverneur. De belangrijkste taken en bevoegdheden van de Gouverneur van Curaçao zijn opgenomen in het [Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden](#), de [Staatsregeling van Curaçao](#), verschillende (organieke) Curaçaose landsverordeningen, Koninkrijkswetgeving en het [Reglement van de Gouverneur van Curaçao](#).

Aan het feit dat de gouverneur het bevoegde orgaan is in de uitvoeringsregelingen van de [Rijkswet op het Nederlandschap](#) en van de [Paspoortwet](#) ontleent het Kabinet van de Gouverneur dienstverlenende, uitvoerende consulaire werkzaamheden. De taken en inrichting van het kabinet zijn vastgelegd in een instellings- en beheersbesluit, evenals in een organisatie- en formatieplan.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de Minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidsconclusies

Er zijn in 2021 geen beleidswijzigingen geweest.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 17 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao (bedragen x € 1.000)							
	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
Verplichtingen	3.052	3.008	2.945	2.607	2.422	2.968	- 546
Uitgaven	3.052	3.008	2.945	2.607	2.422	2.968	- 546
Institutionele inrichting							
Kabinet Gouverneur Curaçao	3.052	3.008	2.945	2.607	2.422	2.968	- 546
Ontvangsten	163	186	97	121	142	200	- 58

E. Toelichting op de instrumenten

Tabel 18 Specificatie apparaatsuitgaven (bedragen x € 1.000)

	2021
Totaal apparaat	2.422
waarvan personeel	1.705
<i>Eigen personeel</i>	<i>1.678</i>
<i>Externe inhuur</i>	<i>22</i>
<i>Overig personeel</i>	<i>5</i>
waarvan materieel	717

Uitgaven

Institutionele inrichting

Kabinet Gouverneur van Curaçao

Het Kabinet heeft in 2021 minder besteed dan was begroot. Dit komt doordat het groot onderhoud van de gebouwen, dat volledig begroot was in 2021, doorloopt naar 2022.

Ook is een deel van het budget niet benut als gevolg van afgelasting van diverse bijeenkomsten en dienstreizen als gevolg van de coronacrisis.

Ontvangsten

Het Kabinet van de Gouverneur van Curaçao heeft behalve de ontvangsten uit consulaire producten, geen eigen inkomsten. De consulaire producten die een opbrengst (leges) genereren zijn naturalisaties en opties, nationale paspoorten en nooddocumenten en visa.

3.7 Artikel 8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten

A. Algemene doelstelling

De missie van het Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten is het ondersteunen van de gouverneur in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de Koning als hoofd van de regering van het land Sint Maarten en als vertegenwoordiger van de regering van het Koninkrijk.

De taken en bevoegdheden van de Gouverneur van Sint Maarten zijn opgenomen in het [Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden](#), de Staatsregeling van Sint Maarten, verschillende (organieke) Sint Maartense landsverordeningen, Koninkrijkswetgeving en het [Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten](#).

Aan het feit dat de gouverneur bevoegd orgaan is tot uitvoering van de [Rijkswet op het Nederlandschap](#) en van de Rijkswet [Paspoortwet](#) ontleent het Kabinet van de Gouverneur veel dienstverlenende, uitvoerende werkzaamheden. De taken en inrichting van het kabinet zijn vastgelegd in een instellings- en beheersbesluit, evenals in een organisatie- en formatieplan.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

De bestuurlijke rol van de gouverneur zowel binnen Sint Maarten als landsorgaan, als in relatie tot het Koninkrijk als Koninkrijksorgaan brengt met zich mee dat door het kabinet ten behoeve van de Gouverneur op het gehele werkveld van deze overheden contacten worden onderhouden met de Staten van Sint Maarten, met ministers, andere bestuurders en instituties in het Koninkrijk, Sint Maarten en Nederland. De relaties met de Gouverneurs van Aruba en van Curaçao zijn geïnstitutionaliseerd en worden onderhouden.

Met name bij de uitvoering van (rijks-)wetgeving werkt het kabinet samen met verschillende ministeries, agentschappen en diensten. Dit zijn in het bijzonder de Immigratie- en Naturalisatiedienst, de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Binnen het land Sint Maarten heeft het kabinet intensief contact met de Staten, de Raad van Ministers, de Hoge Colleges van Staat en met overige landsdiensten. De Gouverneur van Sint Maarten heeft de procedure van de aanvraag en uitgifte van nationale paspoorten aan ingezetenen van Sint Maarten deels gemandateerd aan de landsdienst voor Burgerzaken (Census Office).

C. Beleidsconclusies

Het Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten verzamelt informatie aangaande politieke, juridische, bestuurlijke, economische, financiële en (sociaal)maatschappelijke ontwikkelingen en informeert de Gouverneur van Sint Maarten hierover. Het Kabinet is geen beleidsvormend orgaan. Het Kabinet voert de correspondentie namens de Gouverneur en begeleidt deze bij binnenlandse en buitenlandse bezoeken. Voorts behandelt en geleidt het Kabinet de aan de Gouverneur verrichte verzoekschriften door. De ambtelijke ondersteuning van de Gouverneur is erop gericht dat de Gouverneur zijn taken als Lands- en Koninkrijksorgaan op adequate wijze kan vervullen.

Net als in 2020 zijn er in 2021 door de coronacrisis minder reisdocumenten en Visa uitgegeven dan voor de crisis. Ook het aantal optieverzoeken en naturalisaties zijn ten opzichte van voor de crisis minder.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 19 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten (bedragen x € 1.000)

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
Verplichtingen	2.168	2.472	2.400	2.133	2.195	2.157	38
Uitgaven	2.194	2.472	2.400	2.133	2.195	2.157	38
Institutionele inrichting							
Kabinet Gouverneur Sint Maarten	2.194	2.472	2.400	2.133	2.195	2.157	38
Ontvangsten	114	135	81	92	114	75	39

E. Toelichting op de instrumenten

Tabel 20 Specificatie apparaatsuitgaven (bedragen x € 1.000)

	2021
Totaal apparaat	2.195
waarvan personeel	1.402
<i>Eigen personeel</i>	1.402
<i>Externe inhuur</i>	0
<i>Overig personeel</i>	0
waarvan materieel	793
<i>ICT</i>	99
<i>Bijdrage aan SSO's</i>	0
<i>Overig</i>	694

Uitgaven

Institutionele inrichting

Kabinet Gouverneur Sint Maarten

Het Kabinet heeft minder besteed dan was begroot in 2021. Deze onderbesteding heeft een aantal oorzaken. Allereerst zijn er minder loonkosten gemaakt dan begroot. De reden hiervan is dat de functie van plaatsvervangend directeur vervuld middels een lokale aanstelling en een dergelijke aanstelling minder kosten met zich meebrengt dan een detachering vanuit Nederland omdat er geen buitenlandvergoeding hoeft worden overgemaakt. Daarnaast zijn er door de corona crisis in 2021 significant minder evenementen en dienstreizen georganiseerd. Dit heeft impact gehad op het budget. Het Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten heeft hierover gerapporteerd in de tweede suppletoire begroting 2021. Op basis hiervan is het budget voor 2021 naar beneden bijgesteld.

Ontvangsten

Tabel 21 Specificatie ontvangsten	
Opbrengsten	2021
Opties en Naturalisaties	42
Paspoortgelden	7
VISA	7
Overige ontvangsten consulair	0
Totaal	56¹

1 afwijking ten opzichte van de budgettaire tabel betreft koersverschillen

Het Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten heeft behalve de ontvangsten uit consulaire producten, geen eigen inkomsten. De consulaire producten die een opbrengst (leges) genereren zijn naturalisaties en opties, nationale paspoorten en nooddocumenten en visa. Deze opbrengsten zijn als gevolg van COVID-19 minder dan begroot.

3.8 Artikel 9. Kiesraad

A. Algemene doelstelling

De Kiesraad fungeert als centraal stembureau voor de verkiezingen van de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en het Europese Parlement. De Kiesraad registreert partijaanduidingen, nummert kandidatenlijsten en stelt de officiële verkiezingsuitslagen voor deze verkiezingen vast. Daarnaast is de Kiesraad het adviesorgaan voor het kabinet en parlement op het terrein van het kiesrecht en de organisatie en uitvoering van verkiezingen. Verder verschaft de Kiesraad informatie aan gemeenten, provincies, politieke partijen, burgers en media over kiesrecht en verkiezingen.

De Kiesraad treedt het gehele jaar door op als kennis- en informatiepunt over kiesrecht en verkiezingen voor gemeenten, provinciale griffies, politieke partijen, kiezers en media. Voorts adviseert de Kiesraad de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over kiesrechtelijke geschillen waarbij de Kiesraad niet zelf partij is.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidsconclusies

De Kiesraad bracht in 2021 twaalf adviezen uit, waarvan een aantal te maken had met het afschalen van de maatregelen die vorig jaar in werking zijn getreden naar aanleiding van COVID-19 en de gevolgen daarvan. Ook is een spoedadvies uitgebracht over het briefstemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen en is een evaluatie uitgebracht over de Tweede Kamerverkiezingen. Verder is een spontaan advies uitgebracht over de beoordeling van de geldigheid van de stemming. Daarnaast is over een aantal andere wetsontwerpen advies uitgebracht.

In 2021 zijn zeven namen (aanduidingen) in het register voor de Tweede Kamerverkiezingen geregistreerd, waarvan drie met gelijktijdige registratie van een logo. Het register voor de Europees Parlementsverkiezingen is in 2021 uitgebreid met één nieuwe registratie en in het register voor de Eerste Kamerverkiezingen is één registratie gewijzigd. Voor de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021 hebben 37 partijen een geldige kandidatenlijst ingediend. Wanneer een geregistreerde politieke groepering geen (geldige) kandidatenlijst heeft ingeleverd voor de laatstgehouden verkiezing wordt die aanduiding geschrapt uit het register. In het register voor de Tweede Kamerverkiezingen zijn daarom 52 aanduidingen geschrapt evenals 17 geregistreerde logo's behorend bij geschrapte aanduidingen.

De Kiesraad benoemt nieuwe leden in (tijdelijke) vacatures in de Eerste Kamer en Tweede Kamer en in vacatures (Nederlandse leden) in het Europees Parlement. In 2021 heeft de Kiesraad vijftien Tweede Kamerleden benoemd, zeven in tussentijdse vacatures en acht in tijdelijke vacatures

wegens ziekte of zwangerschap. In de Eerste Kamer werden 19 leden benoemd waarvan 16 in tussentijdse vacatures en drie in een tijdelijke vacature en in het Europees parlement werden vier leden benoemd naar aanleiding van tussentijdse vacatures.

Tabel 22 Aantal benoemingen in vacatures

	2017	2018	2019	2020	2021
Tweede Kamer	15	16	15	9	15
Eerste Kamer	9	11	10	6	19
Europees Parlement	3	0	2	3	4

In 2021 werd veertien keer beroep ingesteld tegen een besluit van de Kiesraad in zijn functie als centraal stembureau. In deze rechtszaken trad de Kiesraad als verweerder op. Daarnaast was de Kiesraad als extern deskundige betrokken bij twee andere rechtszaken. Hierbij verstrekke de Kiesraad op verzoek van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State inlichtingen.

Met het oog op de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 werd medio oktober 2020 een Informatiepunt Verkiezingen ingesteld. Het Informatiepunt beantwoordt vragen van gemeenten, provinciale griffies, politieke partijen, kiezers en media. In totaal behandelde het Informatiepunt, dat tot 8 april 2021 actief was, 6.782 vragen. In oktober 2021 werd met het oog op de Gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022 opnieuw een Informatiepunt Verkiezingen ingesteld. In de periode tot eind 2021 werden door het Informatiepunt 1.108 vragen behandeld.

Bij verkiezingen maken politieke partijen, gemeenten en hoofdstembureaus en centrale stembureaus gebruik van Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV) voor de kandidaatstelling en de berekening van de uitslag. In 2021 is de vernieuwde versie van OSV, OSV2020, ingezet bij de Tweede Kamerverkiezingen en bij de gemeentelijke herindelingsverkiezingen. Voorafgaand aan inzet van OSV2020 heeft een penetratietest en – na aanpassingen in de software – een hertest plaatsgevonden. Daarnaast vond een onafhankelijke toetsing van de verkiezingssoftware aan het wettelijk kader plaats. In 2021 is verder gegaan met de doorontwikkeling van OSV2020 om dit programma geschikt te maken voor de overige verkiezingstypes (Provinciale Staten/Waterschappen, Eerste Kamer en Europees Parlement) zodat de software na afronding daarvan bij alle andere verkiezingen kan worden ingezet.

In 2021 is gewerkt aan de transitie van de Kiesraad tot verkiezingsautoriteit. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft met de verkiezingsagenda de Kamer in 2021 geïnformeerd over de transitie van de Kiesraad (Kamerstukken II 2020/21, [35165, nr. 40](#)). Daarbij is gemeld dat ter bevordering van de kwaliteit in het verkiezingsproces de rol van de Kiesraad wordt verzwakt. In 2021 zijn onder het programma ‘Transitie en digitale middelen Kiesraad’ stappen gezet om de transitie mogelijk te maken. In overleg met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) is een eerste deel van de benodigde wetgeving over de inzet van programmatuur bij de vaststelling van de uitslag voorbereid. Daarnaast zijn afspraken gemaakt over de toekomstige taken en bevoegdheden van de Kiesraad en is begonnen met een tweede hiermee samenhangend wetsvoorstel. Tot slot

zijn de eerste contouren van de nieuwe organisatie vastgesteld, waarmee de Kiesraad een belangrijke centrale instruerende, beoordelende en ondersteunende rol in het verkiezingsproces krijgt.

Met het oog op de verantwoordelijkheden voor de digitale hulpmiddelen die worden gebruikt bij de berekening van de uitslag en de zeteltoedeling is in 2021 de aanbesteding van het nieuwe digitale hulpmiddel voor de uitslagberekening, opvolger van OSV2020, gestart (Kamerstukken II 2018/2019, [35 165, nr. 1](#)). Totdat het nieuwe digitaal hulpmiddel gereed is, is het noodzakelijk dat OSV2020 veilig en betrouwbaar kan worden ingezet bij verkiezingen. Voor het nieuwe digitaal hulpmiddel is een nieuw beveiligingsconcept uitgewerkt dat het, anders dan nu bij OSV2020 het geval is, mogelijk maakt dat de uitslagprogrammatuur centraal ontsloten wordt en het gebruik ervan gemonitord kan worden. Hierdoor wordt het voor de Kiesraad, als beheerder van de programmatuur, mogelijk om inzicht te krijgen in het gebruik van de programmatuur en mogelijke verstoringen door het gebruik of externe omstandigheden, zodat zo nodig maatregelen kunnen worden genomen. Het eerste transitiewetsvoorstel (programmatuur verkiezingsuitslagen), dat voorziet in de wettelijke basis voor (beveiligings-)eisen aan het nieuwe digitale hulpmiddel voor de berekening van de verkiezingsuitslagen en de bijbehorende taken en bevoegdheden is in november 2021 voorgelegd aan de Afdeling Advisering van de Raad van State.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 23 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 9. Kiesraad (bedragen x € 1.000)

	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
Verplichtingen		2.526	5.144	2.637	4.772	3.766	1.006
Uitgaven		2.393	3.275	2.668	4.405	4.947	- 542
Institutionele inrichting							
Kiesraad		2.393	3.275	2.668	4.405	4.947	- 542
Ontvangsten		0	95	1	1	0	1

E. Toelichting op de instrumenten

Tabel 24 Specificatie apparaatsuitgaven (bedragen x € 1.000)

	2021
Totaal apparaat	4.405
waarvan personeel	2.642
<i>Eigen personeel</i>	1.830
<i>Externe inhuur</i>	812
<i>Overig personeel</i>	0
waarvan materieel	1.763
ICT	1.019
Bijdrage aan SSO's	648
Overig materieel	96

Uitgaven

Kiesraad

Bij de eerste suppletoire begroting van 2021 heeft een ophoging van de begroting plaatsgevonden met circa € 0,9 mln. voor werkzaamheden omtrent het beheer en onderhoud van Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV). Daarnaast zijn middelen toegevoegd voor investeringen in het digitaal hulpmiddel uitslagberekening en voor capaciteit en deskundigheid van de Kiesraad, zodat het digitaal hulpmiddel op een adequate manier beheerd en onderhouden kan worden. Tevens zijn middelen toegevoegd vanwege de verhoging van lasten en voor personele ondersteuning bij de transitie richting een verkiezingsautoriteit.

Bij gelegenheid van de tweede suppletoire begroting 2021 heeft een ophoging van de begroting plaatsgevonden van € 110.000 als gevolg van de loon- en prijsbijstelling tranche 2021, € 136.000 aan eindejaarsmarge en € 3.000 aan compensatie voor de nieuwe CAO Rijk. Daarnaast is € 0,2 mln. in mindering gebracht op het budget van de Kiesraad voor 2021 in verband met een geprognostiseerde onderrealisatie.

4. Niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 10. Nog onverdeeld

Tabel 25 Budgettaire gevolgen artikel 10. Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)							
	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
Verplichtingen	0	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	0	0	0	0	0	0	0
Nog te verdelen							
Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
Nog onverdeeld	0	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

Vanuit dit artikel wordt de loon- en prijsbijstelling naar de artikelen geboekt.

5. Bedrijfsvoeringsparagraaf

5.1 Bedrijfsvoeringsparagraaf Raad van State

Paragraaf 1 - Uitzonderingsrapportage

Rechtmatigheid

In 2021 zijn de tolerantiegrenzen voor de rechtmatigheid niet overschreden. Er is sprake van een getrouwe weergave.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering

In het verantwoordingsonderzoek over de jaren 2019 en 2020 heeft de Algemene Rekenkamer met betrekking tot de informatiebeveiliging binnen de Raad van State onvolkomenheden geconstateerd. Daaraan gekoppeld heeft de Algemene Rekenkamer aanbevelingen gedaan. In 2020 en 2021 heeft de Raad van State zich ingespannen om deze op te volgen. Daarbij zijn vorderingen gemaakt: er zijn organisatorische maatregelen getroffen om de functies die toezien op de informatiebeveiliging voldoende te borgen. Ook is een plan van aanpak opgesteld om in fases de informatiebeveiliging op niveau te brengen. Aan dat plan is in 2020 en 2021 uitvoering gegeven, onder andere door het reeds geldende informatiebeveiligingsbeleid te vernieuwen en extra capaciteit ten behoeve van de verbetering toe te kennen. Eind 2021 heeft de Raad van State onderkend dat deze inspanningen geleid hebben tot een verbeterde borging van nieuwe beveiligingsmaatregelen binnen de organisatie. Tegelijkertijd is onderkend dat de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer, onder andere als gevolg van beperkte capaciteit, nog niet volledig konden worden opgevolgd.

Hoewel wettelijk niet verplicht streeft de Raad van State ernaar om voor de informatiebeveiliging te voldoen aan de normen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Paragraaf 2 - Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Misbruik en oneigenlijk gebruik

De Raad van State heeft geen regelingen die vallen binnen het kader van misbruik en oneigenlijk gebruik.

Grote lopende ICT-projecten

De Raad van State valt niet onder de rapportageplicht voor grote ICT-projecten.

Gebruik open standaarden en open source software

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Betaalgedrag

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Audit Committees

Dit punt is niet van toepassing aangezien de Raad van State geen Audit Committee kent.

Paragraaf 3 - Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Open op Orde

In het afgelopen jaar heeft de Raad van State € 458.746 uitgegeven ten behoeve van het Rijksprogramma voor Duurzame Digitale Informatiehuishouding - Open op Orde en de implementatie van de Wet Open Overheid.

Inhuur externen

In 2021 heeft de Raad van State circa € 6,6 mln. uitgegeven aan de inhuur van externen. Deze uitgaven hadden betrekking op de ontwikkeling en de beveiliging van de informatievoorziening, het beheer van ICT middelen en de vervanging van ambtelijke capaciteit wegens deelname aan projecten en de externe inzet ten behoeve van de projecten op het vlak van de informatievoorziening en digitalisering.

Tabel 26 Inhuur externen

	2021
Realisatie personele uitgaven	61.817.207
Begrenzing 10%	6.181.721
Realisatie externe inhuur	6.557.029
<i>waarvan</i>	
ontwikkeling en beveiliging	882.696
beheer en deelname aan projecten	2.583.647
IV projecten	2.673.955

Als gevolg van de arbeidsmarktsituatie kon in 2021 een aantal IV en ICT functies niet of lastig met ambtelijke capaciteit worden ingevuld. De Raad van State streeft er desondanks naar, het beroep op externe capaciteit voor de inzet op reguliere functies te beperken.

5.2 Bedrijfsvoeringsparagraaf Algemene Rekenkamer

Paragraaf 1 - Uitzonderingsrapportage

Rechtmatigheid

In 2021 zijn de tolerantiegrenzen voor de rechtmatigheid niet overschreden. De financiële overzichten geven een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering

Plan financieel beheer

Op 15 maart 2021 heeft de openbare accountant een goedkeurende controleverklaring afgegeven over het boekjaar 2020. In het verslag van bevindingen constateert de accountant dat het jaarrekeningproces is verbeterd. Dit neemt niet weg dat in 2021 verder is gewerkt aan het optimaliseren van het financiële beheer en de bedrijfsvoering.

Om een tijdige afsluiting van de financiële administratie en oplevering van het jaarverslag over 2021 te waarborgen is gewerkt met een tussentijdse afsluiting (medio 2021). Uit deze halfjaarcontrole 2021 blijkt dat het financieel beheer verbeterd is, maar op enkele punten nog verbetering behoeft.

De inrichting van de accountantscontrole bij de Algemene Rekenkamer

Gelet op het feit dat de Algemene Rekenkamer in haar controlerende taak ook het hoofdstuk IIB Overige Hoge Colleges van Staat controleert, laat de Algemene Rekenkamer haar eigen jaarverslag en verantwoording toetsen door een onafhankelijke externe accountant. In 2021 heeft een nieuwe aanbesteding voor een externe accountant plaatsgevonden.

Interne controle (IC)

In het licht van de bevindingen van de openbare accountant zijn in 2021 werkprocessen tegen het licht gehouden en aangepast en is de IC verder aangescherpt. Dit heeft ook geleid tot aanpassing van het interne controleplan in 2021. Verder zijn steekproefsgewijs controles op de materiële uitgaven uitgevoerd. Verplichtingen zijn in 2021 niet altijd tijdig geboekt. Dit is gecorrigeerd en het werkproces is verder aangepast. Verder is het contractenbeheer en –registratie aangescherpt. Dit zal ook in 2022 regelmatig aandacht krijgen bij het monitoren en bespreken van het eerder genoemde plan financieel beheer.

Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Informatiebeveiliging

De Algemene Rekenkamer heeft de beheersing van de informatiebeveiliging zodanig ingericht, dat op basis van risicomanagement wordt gestuurd op maatregelen die de vertrouwelijkheid, integriteit en de beschikbaarheid van informatie waarborgen.

Tegen de achtergrond van de over 2020 door de Algemene Rekenkamer in het Verantwoordingsonderzoek vastgestelde onvolkomenheid, is in 2021 verdere uitvoering gegeven aan het in 2020 vastgestelde informatiebeveiligingsbeleid. Mede op basis van het Verantwoordingsonderzoek en de

audit informatiebeveiliging 2020 is hierbij met name gestuurd op de uitvoering van het risicomanagement op het vlak van informatiebeveiliging en op de hieruit voortvloeiende maatregelen. Hoewel wettelijk niet verplicht streeft de Rekenkamer ernaar om voor informatiebeveiliging te voldoen aan de normen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). In 2021 is een BIO Gap analyse uitgevoerd. De hieruit voortvloeiende maatregelen zijn ingepland.

Verder heeft de Algemene Rekenkamer in 2021 door externe bureaus diverse onderzoeken naar de informatiebeveiliging laten uitvoeren. De verbeterpunten en aanbevelingen uit die onderzoeken zijn gedeeltelijk doorgevoerd en verder opgenomen in het jaarplan 2022 en de verbeterlijst informatiebeveiliging. Er is een stuurgroep ingesteld voor de monitoring van de voortgang.

In 2021 hebben zich zes beveiligingsincidenten voorgedaan. Daarbij is het beveiligingsbeleid effectief gebleken: incidenten zijn tijdig gedetecteerd c.q. gemeld en door de getroffen maatregelen hebben deze niet tot ernstig nadelige gevolgen geleid.

Externe inhuur

In 2021 was € 2,716 mln. gemoeid met externe inhuur (inclusief inhuur voor onderzoeksopdrachten, die onder de categorie uitzendkrachten is opgenomen). Afgezet tegen de personele uitgaven ging het om 9,3%. Daarmee voldoet de Algemene Rekenkamer aan de voor departementen geldende beleidsregel (Rijksbegrotingsvoorschriften 2022) dat maximaal 10% van de loonkosten aan inhuur mag worden besteed. De Algemene Rekenkamer werkt met een flexibele schil. Het gebruik van een flexibele schil is een bewuste keuze, waarbij het de bedoeling is dat de kosten voor externe inhuur de komende jaren minder dan 10% van het personeelsbudget zullen bedragen.

Er is vooral ingehuurd voor de verdere doorontwikkeling van de organisatie. Daarbij ging het onder meer om expertise op het gebied van onderzoek, accountancy, financiën, informatiebeveiliging en organisatieontwikkeling. Daarnaast worden er uitzendkrachten ingehuurd (waaronder secretarissen).

Tabel 27 Uitgaven externe inhuur (bedragen x € 1.000)

Categorie inhuur	2021
1. Interim-management	144
2. Organisatie- en Formatieadvies	0
3. Beleidsadvies	0
4. Communicatieadvisering	234
<i>Beleidsgevoelig (som 1 t/m 4)</i>	<i>378</i>
5. Juridisch Advies	4
6. Advisering opdrachtgevers automatisering	128
7. Accountancy, financiën en administratieve organisatie	17
<i>(Beleids)ondersteunend (som 5 t/m 7)</i>	<i>149</i>
8. Uitzendkrachten - onderzoeksopdrachten	2.189
<i>Ondersteuning bedrijfsvoering (som 8)</i>	<i>2.189</i>
Totaal uitgaven inhuur externen	2.716

Paragraaf 2 - Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Betaalgedrag

In 2021 is 97% van de facturen binnen dertig dagen na factuurdatum betaald. De Algemene Rekenkamer voldoet daarmee aan de rijksbrede doelstelling om tenminste 95% binnen dertig dagen te betalen ('comply or explain-beginsel').

Audit Committees

Het Audit Advisory Committee (AAC) is door de Algemene Rekenkamer zelf ingesteld en legt zich voornamelijk toe op advisering over het interne functioneren van de Algemene Rekenkamer. Daarbij gaat het om de wijze waarop de Algemene Rekenkamer met haar organisatie en bedrijfsvoering is toegesneden op haar mandaat en op de daaruit voortvloeiende missie en strategie. Onderwerpen die zijn besproken, zijn onder meer de planning- en controlcyclus, informatiehuishouding, werken in de tijd van corona, institutioneel risicomanagement, huisvesting en het strategisch personeelsbeleid. In 2021 is het AAC vijfmaal bijeengekomen. In 2021 heeft het AAC haar eigen functioneren geëvalueerd door middel van een zelfevaluatie. In de tweede helft van 2021 heeft een werving plaatsgevonden van een nieuw lid met het oog op het verlopen van de termijn van de voorzitter.

Paragraaf 3 - Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Ontwikkeling staf

In het kader van continu verbeteren heeft de Algemene Rekenkamer een plan 'staf van de toekomst' opgesteld, met daarin aandacht voor een meer integrale en klantgerichte werkwijze. Per 1 maart 2020 heeft een structuurverandering van de stafdirectie plaatsgevonden. Deze verandering is in 2021 geëvalueerd. De belangrijkste verbeterpunten zijn opgenomen in een Ontwikkelkalender 2022. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het optimaliseren van (integrale) werkprocessen en om aandacht voor teamontwikkeling.

In 2021 heeft de stafdirectie een verdere verbeterslag gemaakt als het gaat om 'de basis op orde' (onder andere ten aanzien van het team centrale ondersteuning, het financieel beheer en de inkoopfunctie). Verder is een betere verbinding gerealiseerd in de samenwerking met de onderzoeksdirecties. De stafdirectie is ook in 2021 leidend geweest in het faciliteren van andere werkvormen tijdens de coronacrisis; de informatievoorziening heeft een versnelde ontwikkelimpuls gekregen.

Project huisvesting

In 2018 is het project huisvesting Algemene Rekenkamer gestart. Redenen hiervoor zijn dat de huidige huisvesting niet meer voldoet aan de moderne maatstaven, dat er dringend onderhoud en reparatie nodig is en dat een herijking van de visie op huisvesting noodzakelijk werd geacht. In oktober 2019 heeft het college de voorkeur uitgesproken voor het scenario 'ingrijpend verbouwen'. In het laatste kwartaal van 2020 is de aanbestedingsprocedure gestart voor de selectie van een ontwerpteam. In augustus 2021 heeft de selectiecommissie (bestaande uit vertegenwoordigers van de Algemene Rekenkamer (AR), het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en de Rijksbouwmeester) het integraal ontwerpteam HCVA Deerns geselecteerd. In oktober 2021 is een start gemaakt met de schetsontwerpfase. Medewerkers van de AR zijn nauw betrokken bij de ontwikkeling van dit schetsontwerp, dat eind maart 2022 zal worden vastgesteld.

Open op Orde

Op 1 juli 2021 heeft de Algemene Rekenkamer haar actieplan Open op Orde vastgesteld. Het actieplan omvat 21 activiteiten en loopt tot 2026. Met dit actieplan sluit de Algemene Rekenkamer aan bij het Rijksbrede programma ter verbetering van de informatiehuishouding onder regie van BZK. De activiteiten uit het actieprogramma moeten samen zorgen voor een verbetering van de manier waarop binnen de Algemene Rekenkamer informatie wordt gebruikt, opgeslagen, gedeeld en gearchiveerd. Zodat de informatiehuishouding het werk van de Algemene Rekenkamer duurzaam en optimaal ondersteunt. De geplande activiteiten lopen uiteen van het vergroten van het bewustzijn van het belang van een goede informatiehuishouding tot het vernieuwen van de informatiesystemen voor documentmanagement. In de tweede helft van 2021 is een start gemaakt met de uitvoering van het actieprogramma. Zo is website-archivering ingericht en is begonnen met het opstellen van een informatie-architectuur.

5.3 Bedrijfsvoeringsparagraaf De Nationale ombudsman

Paragraaf 1 - Uitzonderingsrapportage

Rechtmatigheid

In de verplichtingenstand zijn na controle een aantal correcties doorgevoerd. In 2021 zijn de tolerantiegrenzen voor de rechtmatigheid niet overschreden. Er is sprake van een getrouwe weergave.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er zijn geen bijzonderheden te vermelden.

Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering

In 2020 heeft de Algemene Rekenkamer het inkoopbeheer aangemerkt als aandachtspunt. Daaraan gekoppeld heeft de Rekenkamer een tweetal aanbevelingen gedaan. De Nationale ombudsman heeft zich in 2021 ingespannen om deze aanbevelingen op te volgen. De Nationale ombudsman houdt beter bij wanneer contracten aflopen en neemt tijdig actie. Bij het ramen van de waarde van een opdracht wordt meer gebruik gemaakt van historische gegevens.

Overige aspecten van de bedrijfsvoering

In haar verantwoordingsonderzoek over 2020 handhaaft de Algemene Rekenkamer de onvolkomenheid voor de informatiebeveiliging. De Rekenkamer constateerde wel dat de Nationale ombudsman flinke vooruitgang heeft geboekt. In 2021 heeft de Nationale ombudsman verder gewerkt aan de verbetering van informatiebeveiliging. Het incidentmanagementproces en het risicomanagementproces zijn vastgesteld en worden toegepast. Daarnaast worden incidenten geregistreerd in het daarvoor bestemde informatiesysteem. Tenslotte heeft de Nationale ombudsman een overzicht van alle informatiesystemen en houdt daarvan bij wie de eigenaar is en of, en zo ja wanneer, een risicoanalyse uitgevoerd moet worden.

Paragraaf 2 - Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Betaalgedrag

In 2021 is 90% van de facturen binnen dertig dagen na factuurdatum betaald. De Nationale ombudsman is voornemens om in 2022 strakker te sturen op betalen binnen de norm. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van rapportages om de termijnen te bewaken.

Paragraaf 3 - Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Open op orde

Op 1 juli 2021 heeft de Nationale ombudsman haar actieplan Open op Orde vastgesteld. Het actieplan omvat de activiteiten voor de komende vijf jaar. Met dit actieplan sluit de Nationale ombudsman aan bij het Rijksbrede programma ter verbetering van de informatiehuishouding onder regie van BZK.

5.4 Bedrijfsvoeringsparagraaf Kanselarij der Nederlandse Orden

Paragraaf 1 - Uitzonderingsrapportage

Rechtmatigheid

Er zijn geen overschrijdingen en/of bijzonderheden te melden.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er zijn geen overschrijdingen en/of bijzonderheden te melden.

Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering

Er zijn geen overschrijdingen en/of bijzonderheden te melden.

Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Er zijn geen overschrijdingen en/of bijzonderheden te melden.

Paragraaf 2 - Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

In 2021 is, binnen het bestaande contract, verder gewerkt aan de doorontwikkeling van het decoratiesysteem Lint. Hiervoor is bij de voorjaarsnota budget beschikbaar gesteld.

Paragraaf 3 - Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

In 2021 is aan het project informatiehuishouding/Open op Orde gevolg gegeven, wat vanuit de overheid opgestart is. Ook hiervoor is bij de voor- en najaarsnota budget beschikbaar gesteld.

5.5 Bedrijfsvoeringsparagraaf Kabinet van de Gouverneur van Aruba

Paragraaf 1 - Uitzonderingsrapportage

Rechtmatigheid

In 2021 zijn de tolerantiegrenzen voor de rechtmatigheid niet overschreden.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Gegevens over naturalisatieverzoeken, reisdocumenten, visa en optieverzoeken worden ontleend aan de wettelijke registratie, tezamen met de verplichting tot archiveren van de bijbehorende documenten. Voornoemde registraties worden ondersteund door geautomatiseerde gegevensbestanden (zoals RAAS en NVIS). Voorts worden gegevens voor de andere categorieën producten ontleend aan het programma Decos-Join, waarin alle inkomende en uitgaande stukken waarop een archiveringsverplichting ligt, worden geregistreerd en gedocumenteerd.

Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering

Het financieel beheer voldoet aan de eisen van rechtmatigheid, ordelijkheid en controleerbaarheid en is zo doelmatig mogelijk ingericht.

In 2021 heeft de Algemene Rekenkamer onderzoek gedaan naar de ontvangsten van de verkochte consulaire producten. Hun onderzoek heeft niet tot bevindingen geleid.

De vervanging van de dienstauto's is gerealiseerd. Daarnaast hebben investeringen plaatsgevonden ten aanzien van de veiligheid van de gebouwen, ICT en personen.

Het verouderde en niet meer ondersteunde Data Management Systeem (DMS) is vervangen door het programma Decos-Join.

De uitbraak van COVID-19 en de negatieve invloed hiervan op de economie heeft wederom geleid tot uitstel van investeringen of vertragingen in het inkoopproces. Een realistische voorspelling voor 2021 over hetgeen gerealiseerd zou gaan worden, is wederom lastig gebleken. Dit verklaart mede het budgetoverschot 2021.

De uitgestelde of vertraagde investeringen zullen naar het volgende begrotingsjaar doorgeschoven worden.

Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Organisatie

De (vooralsnog tijdelijke) functie van communicatiemedewerker is ingevuld op detachingsbasis vanuit de Rijksdienst Caribisch Nederland. De termijn van detachering is in 2021 verlengd met een jaar en loopt tot 1 september 2022.

De waarnemend Gouverneur heeft in 2021 haar ontslag ingediend. Per 1 december 2021 is een nieuwe waarnemend Gouverneur benoemd.

Per 1 december 2021 is de medewerker documentaire informatievoorziening met pensioen gegaan. Voor deze functie is inmiddels een nieuwe medewerker in dienst genomen.

Huisvesting

In voorgaande jaren heeft het Kabinet van de Gouverneur haar wens al kenbaar gemaakt te willen verhuizen. Het Ministerie van BZK heeft het Kabinet van de Gouverneur van Aruba verzocht hiervoor een notitie op te stellen. Deze notitie zal begin 2022 aan het Ministerie van BZK worden gezonden.

De vertraging in de uitvoering ten aanzien van (vervangings)investeringen welke in 2021 gepland waren, zullen zijn effect hebben op de begroting 2022. Het gaat onder andere om de vervanging van de airco-installatie van het kantoor van het Kabinet en de (her)inrichting van de keuken en technische ruimte van Cas Ceremonial di Gobernador.

Paragraaf 2 - Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Paragraaf 3. Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

5.6 Bedrijfsvoeringsparagraaf Kabinet van de Gouverneur van Curaçao

Paragraaf 1 - Uitzonderingsrapportage

Rechtmatigheid

Begrotingsuitvoering wordt regulier door de Auditdienst Rijk gecontroleerd. In 2021 zijn de tolerantiegrenzen voor de rechtmatigheid niet overschreden. Er is sprake van een getrouwe weergave.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Gegevens over naturalisatieverzoeken, reisdocumenten, visa en optieverzoeken worden ontleend aan de wettelijke registratie, tezamen met de verplichting tot archiveren van de bijbehorende documenten. Voornoemde registraties worden ondersteund door geautomatiseerde gegevensbestanden (zoals RAAS en NVIS). Voorts worden gegevens voor de andere categorieën ontleend aan het Document Management System, waarin alle inkomende en uitgaande stukken waarop en archiveringsverplichting ligt, worden geregistreerd.

Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering

Sturing van het financieel beheer verloopt op basis van maandelijks vergelijk tussen begroting, het maandelijks gegenereerde uitputtingsoverzicht en de voorgenomen uitgaven.

Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Hierbij verklaart het Kabinet van de Gouverneur van Curaçao dat er in 2021 op grond van de WNT geen functionarissen met een bezoldiging c.q. uitkering wegens beëindiging dienstverband vermeld behoeven te worden.

Paragraaf 2 - Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Paragraaf 3 - Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

5.7 Bedrijfsvoeringsparagraaf Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten

Paragraaf 1 - Uitzonderingsrapportage

Rechtmatigheid

In 2021 zijn de tolerantiegrenzen voor de rechtmatigheid niet overschreden. Er is sprake van een getrouwe weergave.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

De totstandkoming van de beleidsinformatie in het jaarverslag voldoet aan de eisen die daaraan worden gesteld in de Rijksbegrotingvoorschriften van het Ministerie van Financiën. Processen en informatie worden beheerd in een Document Management Systeem (DMS). Aanvraag en uitgifte van paspoorten en visa worden in beheersystemen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken verwerkt. Ook organisatie- en personeelsinformatie is gedocumenteerd.

Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering

Mede op basis van de geconstateerde onvolkomenheden in voorgaand verslagjaar is er een financieel verbeterplan opgesteld. De verbeterpunten hiervan zijn inmiddels grotendeels succesvol ingevoerd en geborgd. Denk hierbij het opstellen van een nieuwe administratieve organisatie inclusief de invoering van risicomanagement. In 2021 zijn er ook verbeteringen uitgevoerd op het gebied van automatisering. Voorts zijn er betekenisvolle verbeteringen gerealiseerd op het gebied van (brand)veiligheid. In 2021 is een solide basis gelegd om in 2022 verder op te (door) bouwen.

Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Behoudens alle doorgevoerde verbeteringen op het gebied van de bedrijfsvoering zijn er geen bijzonderheden te benoemen.

Paragraaf 2 - Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Er hebben zich geen incidenten voorgedaan in 2021.

Grote lopende ICT-projecten

Het Kabinet van de Gouverneur is in 2021 gestart met de implementatie van DECOS/JOIN. Dit is een Document Management System. Dit systeem maakt het mogelijk om proces en zaakgericht te gaan werken. Dat is een betekenisvolle verbetering binnen de bedrijfsvoering van het Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten. Het project zal medio 2022 afgerond zijn.

Gebruik open standaarden en open source software

Het Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten heeft in 2021 geen gebruik gemaakt van open source software of andere open standaarden. De in 2022 nieuw te ontwikkelen website zal gebouwd worden middels een open source applicatie.

Betaalgedrag

Het Kabinet van de Gouverneur heeft in 2021 alle facturen binnen de wettelijke termijn van 30 dagen betaald.

Audit Committees

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Paragraaf 3 - Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

In 2021 zijn er op het gebied van ICT belangrijke verbeteringen doorgevoerd. Er is geïnvesteerd in een betere beveiliging van het netwerk en er is kritieke hardware vervangen. Tevens is er een AO-IC opgesteld inclusief risicoparaagraaf.

Het financieel beheer is verder geoptimaliseerd en de aanbevelingen vanuit de Algemene Rekenkamer en de Auditdienst Rijks zijn overgenomen en geïmplementeerd. Ook is er aandacht gegeven aan de algemene (brand) veiligheid van het Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten.

5.8 Bedrijfsvoeringsparagraaf Kiesraad

Paragraaf 1 - Uitzonderingsrapportage

Rechtmatigheid

In 2021 zijn de tolerantiegrenzen voor de rechtmatigheid niet overschreden. Er is sprake van een getrouwe weergave.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering

In 2021 is vertraging opgetreden in de doorontwikkeling van de verkiezingssoftware OSV2020. Als gevolg van die vertraging was het niet mogelijk de daarvoor in 2021 beschikbare middelen tot besteding te brengen. Een voorstel tot een schuif van middelen van 2021 naar 2022 werd niet gehonoreerd. Daaruit volgt dat de Kiesraad voorshands in 2022 niet de beschikking heeft over deze middelen, terwijl het wel de verplichting heeft om de overeengekomen vergoeding na voltooiing van de doorontwikkeling aan leverancier te betalen.

Overige aspecten van de bedrijfsvoering

In het verantwoordingsonderzoek 2020 heeft de Algemene Rekenkamer een nulmeting uitgevoerd naar de informatiebeveiliging bij de Kiesraad.

Op basis van die nulmeting heeft de Algemene Rekenkamer de Kiesraad aanbevolen om in 2021:

- een risicomanagementbeleid op te stellen en vast te stellen,
- het incidentmanagementproces te formaliseren.

De Kiesraad heeft in 2021 uitvoering gegeven aan deze aanbevelingen.

Paragraaf 2 - Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Paragraaf 3 - Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

De beveiliging en het up-to-date houden van softwarecomponenten heeft bij het beheer van OSV2020 uitslagvaststelling grote prioriteit. Onderdeel hiervan vormt het laten uitvoeren van beveiligingsonderzoeken en onafhankelijke toetsingen. Deze richten zich niet alleen op risico's en kwetsbaarheden maar controleren ook of de beveiliging van voldoende niveau is en werkt zoals verwacht mag worden. OSV2020 heeft de in 2021 uitgevoerde onderzoeken goed doorstaan waarbij ook naar de toekomst toe aandacht is voor verdere aanscherpingen en verbeteringen ten behoeve van een adequate beveiliging.

C. JAARREKENING

6. Verantwoordingsstaat

Tabel 28 Verantwoordingsstaat 2021 van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)			Realisatie (2)			Verschil (3) = (2) - (1)		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
	Totaal	135.397	136.578	6.040	149.730	146.868	6.060	14.333	10.290	20
	Beleidsartikelen									
1	Raad van State	65.597	65.597	1.950	74.126	73.037	1.286	8.529	7.440	- 664
2	Algemene Rekenkamer	33.544	33.544	1.017	34.640	34.035	1.240	1.096	491	223
3	De Nationale ombudsman	20.812	20.812	2.539	23.666	23.099	2.791	2.854	2.287	252
4	Kanselarij der Nederlandse Orden	4.595	4.595	199	5.571	5.337	390	976	742	191
6	Kabinet van de Gouverneur van Aruba	1.958	1.958	60	2.338	2.338	96	380	380	36
7	Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	2.968	2.968	200	2.422	2.422	142	- 546	- 546	- 58
8	Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	2.157	2.157	75	2.195	2.195	114	38	38	39
9	Kiesraad	3.766	4.947	0	4.772	4.405	1	1.006	- 542	1
	Niet-beleidsartikelen									
10	Nog onverdeeld	0	0	0	0	0	0	0	0	0

7. Saldibalans

Tabel 29 Saldibalans per 31 december 2021 van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) (bedragen x € 1.000)

Activa			Passiva		
	31-12-2021	31-12-2020		31-12-2021	31-12-2020
Intra-comptabele posten			Intra-comptabele posten		
1) Uitgaven ten laste van de begroting	146.868	143.106	2) Ontvangsten ten gunste van de begroting	6.060	5.939
3) Liquide middelen	465	1.190			
4) Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding	0	0	4a) Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding	139.127	134.128
5) Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding Begrotingsreserve	0	0	5a) Begrotingsreserves	0	0
6) Vorderingen buiten begrotingsverband	256	168	7) Schulden buiten begrotingsverband	2.402	4.397
8) Kas-transverschillen	0	0			
Subtotaal intra-comptabel	147.589	144.464	Subtotaal intra-comptabel	147.589	144.464
Extra-comptabele posten			Extra-comptabele posten		
9) Openstaande rechten	0	0	9a) Tegenrekening openstaande rechten	0	0
10) Vorderingen	158	336	10a) Tegenrekening vorderingen	158	336
11a) Tegenrekening schulden	7	160	11) Schulden	7	160
12) Voorschotten	327	1.623	12a) Tegenrekening voorschotten	327	1.623
13a) Tegenrekening garantieverplichtingen	0	0	13) Garantieverplichtingen	0	0
14a) Tegenrekening andere verplichtingen	23.861	21.000	14) Andere verplichtingen	23.861	21.000
15) Deelnemingen	0	0	15a) Tegenrekening deelnemingen	0	0
Subtotaal extra-comptabel	24.353	23.119	Subtotaal extra-comptabel	24.353	23.119
Totaal	171.942	167.583	Totaal	171.942	167.583

TOELICHTING OP DE SALDIBALANS per 31 december 2021

Ad 1 en 2. Uitgaven en ontvangsten

Bij de begrotingsuitgaven en -ontvangsten zijn de gerealiseerde uitgaven en ontvangsten opgenomen met betrekking tot het jaar 2021, waarvoor de Rijksrekening nog niet door de Tweede Kamer is goedgekeurd.

Ad 3. Liquide middelen

De post liquide middelen is opgebouwd uit het saldo bij de banken en de contante gelden aanwezig in de kluis van de kasbeheerders.

Tabel 30 Overzicht liquide middelen (bedragen in €)

Liquide middelen	Saldo
a) Raad van State	3.816
b) Algemene Rekenkamer	0
c) Nationale ombudsman	625
d) Kanselarij der Nederlandse Orden	689
e) Kabinet van de Gouverneur van Aruba	260.622
f) Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	64.544
g) Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	134.060
h) Overige liquide middelen	0
Totaal	464.356

Ad 4a. Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding

Op de rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding (RHB) is de financiële verhouding met het ministerie van Financiën weergegeven. Opgenomen is het bedrag conform saldobiljet 2021. De volgende rekening-courantverhouding is opgenomen in de balans:

Tabel 31 Overzicht Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding (bedragen in €)

Rekening-courant	Saldo
a) Rekening-courant FIN/RHB	139.126.943
Totaal	139.126.943

Ad 6. Vorderingen buiten begrotingsverband

Het bedrag aan vorderingen buiten begrotingsverband is als volgt opgebouwd:

Tabel 32 Overzicht vorderingen buiten begrotingsverband (bedragen in €)

Vorderingen	Saldo
a) Vorderingen Kasbeheerders	
Raad van State	118.966
Algemene Rekenkamer	3.128
Nationale ombudsman	0
Kanselarij der Nederlandse Orden	0
Kabinet van de Gouverneur van Aruba	14.883
Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	67.272
Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	48.102
b) Overige intra-comptabele vorderingen	4.234
Totaal	256.585

Ad 7. Schulden buiten begrotingsverband

Het bedrag aan schulden buiten begrotingsverband is als volgt opgebouwd:

Tabel 33 Overzicht schulden buiten begrotingsverband (bedragen in €)

Schulden	Saldo
a) Schulden Kasbeheerders	
Raad van State	267.512
Algemene Rekenkamer	0
Nationale ombudsman	0
Kanselarij der Nederlandse Orden	0
Kabinet van de Gouverneur van Aruba	148.193
Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	185.542
Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	76.256
b) Overige intra-comptabele schulden	1.724.704
Totaal	2.402.207

Ad 10. Vorderingen

Het totaal bedrag is als volgt opgebouwd:

Tabel 34 Overzicht openstaande vorderingen (bedragen in €)

Vorderingen	Saldo
a) Vorderingen Kasbeheerders	
Raad van State	0
Algemene Rekenkamer	82.722
Nationale ombudsman	0
Kiesraad	0
Kanselarij der Nederlandse Orden	0
Kabinet van de Gouverneur van Aruba	0
Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	0
Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	0
b) Overige extra-comptabele vorderingen	75.273
Totaal	157.995

Het saldo van de Algemene Rekenkamer bestaat uit detacheringen (€ 78.501) en verrekeningen met personeel (€ 4.221).

Ad 11. Extra-comptabele schulden

Het totaal is als volgt opgebouwd:

Tabel 35 Overzicht extra-comptabele schulden (bedragen in €)

Schulden	Saldo
a) Extra-comptabele schulden Kasbeheerders:	
Raad van State	0
Algemene Rekenkamer	6.613
Nationale ombudsman	0
Kanselarij der Nederlandse Orden	0
Kabinet van de Gouverneur van Aruba	0
Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	0
Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	0
b) Overige intra-comptabele vorderingen	0
Totaal	6.613

De extra-comptabele schuld van Algemene Rekenkamer betreft nog af te dragen btw 2021.

Ad 12. Voorschotten

Ad 12a. Tegenrekening voorschotten

De saldi van de per 31 december openstaande voorschotten en van de in 2021 afgerekende voorschotten worden hieronder per ontstaansjaar gespecificeerd naar de Raad van State, Algemene Rekenkamer, Nationale ombudsman en de Kanselarij der Nederlandse Orden.

Tabel 36 Overzicht openstaande voorschotten Raad van State naar ontstaansjaar (bedragen in €)

Ontstaansjaar	Stand 01-01-2021	Verstrekt 2021	Afgerekend 2021	Stand 31-12-2021
t/m 2016	0	0	0	0
2017	0	0	0	0
2018	52.628	0	52.527	101
2019	53.223	0	53.580	- 357
2020	60.701	0	51.016	9.685
2021	0	17.029	0	17.029
Totaal	166.552	17.029	157.124	26.457

Tabel 37 Overzicht openstaande voorschotten Algemene Rekenkamer naar ontstaansjaar (bedragen in €)				
Ontstaansjaar	Stand 01-01-2021	Verstrekt 2021	Afgerekend 2021	Stand 31-12-2021
t/m 2016	0	0	0	0
2017	0	0	0	0
2018	121.313	0	121.313	0
2019	144.848	0	144.848	0
2020	3.442	0	2.905	537
2021		20.615		20.615
Totaal	269.603	20.615	269.066	21.151

Tabel 38 Overzicht openstaande voorschotten Nationale ombudsman naar ontstaansjaar (bedragen in €)				
Ontstaansjaar	Stand 01-01-2021	Verstrekt 2021	Afgerekend 2021	Stand 31-12-2021
t/m 2016	0	0	0	0
2017	0	0	0	0
2018	110.769	0	90.937	19.831
2019	426.401	0	429.446	- 3.045
2020	427.042	0	423.495	3.547
2021		229.686		229.686
Totaal	964.212	229.686	943.878	250.020

Tabel 39 Overzicht openstaande voorschotten Kanselarij der Nederlandse Orden naar ontstaansjaar (bedragen in €)				
Ontstaansjaar	Stand 01-01-2021	Verstrekt 2021	Afgerekend 2021	Stand 31-12-2021
t/m 2016	0	0	0	0
2017	0	0	0	0
2018	79.289		79.289	0
2019	77.913		77.913	0
2020	62.831		62.831	0
2021	0	27.328	0	27.328
Totaal	220.033	27.328	220.033	27.328

De openstaande voorschotten van de Raad van State, de Algemene Rekenkamer, de Nationale Ombudsman en de Kanselarij der Nederlandse Orden bestaan voornamelijk uit aan APG Service Partners (voorheen Loyalis) verstrekte voorschotten over 2021. Deze worden afgerekend na ontvangst van een goedkeurende accountantsverklaring.

Ad 14. Andere verplichtingen

Ad 14a. Tegenrekening andere verplichtingen

De stand openstaande verplichtingen is als volgt opgebouwd:

Tabel 40 Overzicht stand van de openstaande verplichtingen (bedragen in €)	
Verplichtingen per 1/1	20.999.251
Aangegane verplichtingen in het verslagjaar (incl neg. Bijstellingen)	151.002.012 +/-
	172.001.263
Tot betaling gekomen in 2021	146.868.000 -/-
Negatieve bijstellingen verplichtingen uit voorgaande jaren	1.272.012 -/-
Totaal	23.861.251

In verband met het thuiswerkadvies is er door medewerkers van de Raad van State in 2020 minder gereist dan in 2019 was begroot. Daarom zijn in 2021 verplichtingen voor woon-werkverkeer van medewerkers over 2020 negatief bijgesteld. Daarnaast zijn verplichtingen uit 2020 voor het bedrijfsrestaurant negatief bijgesteld in verband met het thuiswerkadvies. Tot slot zijn dertien overeenkomsten voor externe inhuur bijgesteld omdat er geen rekening was gehouden met verlof en uitval.

8. WNT-verantwoording 2021 overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad

De Wet normering topinkomens (WNT) bepaalt dat de bezoldiging en eventuele ontslaguitkeringen van topfunctionarissen in de publieke en semi-publieke sector op naamsniveau vermeld moeten worden in het financieel jaarverslag. Deze publicatieplicht geldt tevens voor topfunctionarissen die bij een WNT-instelling geen - al dan niet fictieve - dienstbetrekking hebben of hadden. Daarnaast moeten van niet-topfunctionarissen de bezoldiging (zonder naamsvermelding) gepubliceerd worden indien deze het wettelijk bezoldigingsmaximum te boven gaan. Niet-topfunctionarissen zonder dienstverband vallen echter buiten de reikwijdte van de wet.

Voor dit departement heeft de publicatieplicht betrekking op onderstaande functionarissen. De bezoldigingsgegevens van de leden van de Top Management Groep zijn opgenomen in het jaarverslag van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het algemeen bezoldigingsmaximum bedraagt in 2021 € 209.000.

Tabel 41 Bezoldiging van topfunctionarissen (bedragen in €)

Naam instelling	Naam topfunctionaris	Naam topfunctionaris	Functie	Datum aanvang dienstverband (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband (indien van toepassing)	Dienstverband in fte (+ haakjes omvang in 2020)	Op externe inhuur-basis (nee; <= 12 kalender-mnd; > 12 kalender-mnd)	Beloning plus onkostenvergoedingen (belast tussen haakjes termijn (+ bedrag in 2020)	Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (+ bedrag in 2020)	Totale bezoldiging in 2021 (+ tussen haakjes bedrag in 2020)	Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	Motivering en bedrag (indien overschrijding)
Algemene Rekenkamer	Dhr. C. van der Werf	Dhr. C. van der Werf	Secretaris			1 (1)	nee	148.635 (152.856)	22.331 (20.921)	170.966 (173.777)	209.000	
Kanselarij der Nederlandse Orden	Mevr. M.A.K. van Grieken	Mevr. M.A.K. van Grieken	Directeur			0,94 (0,94)	nee	122.293 (127.363)	20.634 (19.115)	142.927 (146.477)	197.389	
Kiesraad	Mw. P.J. Young	Mw. P.J. Young	Secretaris-directeur			1 (1)	nee	111.062 (110.879)	19.835 (18.271)	130.897 (129.150)	209.000	
Kiesraad	Dhr. W.J. Kuijken	Dhr. W.J. Kuijken	Voorzitter	1-1-2021		0,3 (0)	nee	37.344 (0)		37.344 (0)	62.700	
Kiesraad	Dhr. R.B. Andeweg	Dhr. R.B. Andeweg	Lid			0,10 (0,10)	nee	9.481 (8.841)		9.481 (8.841)	20.490	
Kiesraad	Mw. J.E. van den Brink	Mw. J.E. van den Brink	Lid			0,07 (0,02)	nee	6.717 (1.891)		6.717 (1.891)	13.660	
Kiesraad	Dhr. P. Castenmiller	Dhr. P. Castenmiller	Lid	31-5-2021		0,07 (0,06)	nee	6.815 (4.789)		6.815 (4.789)	13.660	
Kiesraad	Dhr. A.B.L. de Jonge	Dhr. A.B.L. de Jonge	Lid			0,11 (0,09)	nee	11.130 (7.206)		11.130 (7.206)	23.222	
Kiesraad	Mw. J.M.A. Kemna	Mw. J.M.A. Kemna	Lid	22-7-2021		(0,01) (0)	nee	1.371 (0)		1.371 (0)	3.074	
Kiesraad	Dhr. J.R. Prins	Dhr. J.R. Prins	Lid			0,09 (0,08)	nee	8.829 (7.264)		8.829 (7.264)	19.124	
Kiesraad	Mw. H.E. Reukema-Gevers	Mw. H.E. Reukema-Gevers	Lid			0,10 (0,10)	nee	9.654 (7.914)		9.654 (7.914)	21.173	
Nationale ombudsman	Mevr. H. van Essen	Mevr. H. van Essen	Directeur			1 (1)	nee	122.703 (126.269)	21.556 (20.383)	144.259 (146.652)	209.000	
Raad van State	R.K. Visser	R.K. Visser	Secretaris	11-3-2021		1,00	nee	34.009 (180.721)	4.501 (21.731)	38.510 (202.452)	39.510	
Raad van State	M.J. Horstman	M.J. Horstman	Secretaris	15-2-2021		1	nee	146.916 (0)	20.090 (0)	167.006 (0)	183.233	

Voor 2021 zijn er geen functionarissen die een bezoldiging boven het toepasselijke bezoldigingsmaximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2021 geen functionarissen die hun werkzaamheden als topfunctionaris hebben neergelegd en die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar aangemerkt worden als topfunctionaris. Er zijn in 2021 geen ontslaguitkeringen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd. Er zijn geen functies als leidinggevend topfunctionaris bij andere instellingen(en) die op grond van de WNT gemeld en openbaar gemaakt moeten worden.

D. BIJLAGEN

Bijlage 1: Toezichtrelaties ZBO's en RWT's

Tabel 42 Overzichtstabel ZBO's en RWT's van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (bedragen x € 1.000).

Naam ZBO/RWT	Begrote bijdrage moederdepartement aan ZBO/RWT	Gerealiseerde bijdrage moederdepartement aan ZBO/RWT ¹	Begrote bijdrage overige departementen	Gerealiseerde bijdrage overige departementen ¹	Bijzonderheden
Kiesraad	4.947	7.132	0	0	nee

¹ De gerealiseerde bijdragen zijn opgesteld op basis van de verstrekte informatie van de zbo's.